

BOTANIKAI KÖZLEMÉNYEK

ALAPÍTTATOTT 1901 NOVEMBER 20-IKÁN

A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
NÖVÉNYTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK FOLYÓIRATA

MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI

MOESZ GUSZTÁV

XII. KÖTET

1913

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK HÓNAPBAN

BUDAPEST, 1913

KIR. MAGY. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
(Budapest, VIII., Eszterházy-utca 16. szám.)

I N D E X.

A zárójelbe tett számok az idegen nyelvű szövegre, a *-gal jelzett számok az ábrára vonatkoznak.

Die Zahlen in ( ) beziehen sich auf die Mitteilungen für das Ausland, die mit * auf Abbildungen.

I.

- Andrasovszky J.:** Adatok Kis-Ázsia flórájához. (jkv.) 143.
Augustin B.: Adatok a *Lavatera thuringiaca* levélanatómiájához. (jkv.) 39.
Augustin B. Schweitzer J.: Az *Althaea officinalis* és a *Lavatera thuringiaca* levele közti különbségről 226.
— — Über den Unterschied der Blätter von *Althaea officinalis* und *Lavatera thuringiaca*. (62.)
Bezdek J.: A növénytan tanítása a középiskolákban. (jkv.) 254.
Blattny T.: Adatok az ezüsthárs (*Tilia tomentosa*) északi határának megállapításához. 165; (jkv.) 91.
— — Beiträge zur Feststellung der nördlichen Grenze der Silberlinde. (38.)
— — Újabb adatok a *Syringa Josikaea* elterjedéséhez. 12.
— — Neuere Standorte der *Syringa Josikaea*. (3).
Borza S.: *Cerastium*-tanulmányok 41.
— — Études des *Céraistes*. (9).
Dykes W.: The genus *Iris*. 237; (67) (Ismeretetés).
Fucskó M.: Néhány kétszikű növény sziklevelének regeneráló sarjadzása. III—IV. táblával. 147.
— — Über Regenerationserscheinungen an den Keimblättern einiger dikotylen Pflanzen. Mit Taf. III—IV. (27).
— — Tanulmányok a növények higroszkópos mozgása köréből. 138. (Ismeretetés).
— — Studien über die hygroskopischen Bewegungen der Pflanzen. (25). (Rezension).
Gabnay F.: A kátrány növénymérgező hatása. (jkv.) 178.
Gáyer Gy.: *Viola Sziliana* Borb. 80; (13).
Gombocz E.: A „*Plantae rariores*“ története. (jkv.) 252.
— — Kitaibel és Schultes. (jkv.) 252.
Greguss P.: A Suriáni tengerszemek kovamoszatai. VI—VII. táblával. 202.
— — Die Kieselsalgen der Meeraugen von Surian. (61).
Győrffy I.: Az *Anemone nemorosa* virágteratológiája. (jkv.) 179.

- Istvánffi Gy.**: A szőlő peronoszporájának lappangási idejéről, tekintettel a védekezésre. 1.
- — Über die Inkubationsdauer der Plasmopara der Rebe mit Rücksicht auf die Bekämpfung der Blattfallkrankheit. (1).
- — Vizsgálatok a *Plasmopara viticola* konidiumtartóinak és myceliumának alkatáról. (jkv.) 91.
- Janchen E.**: Die europäischen Gattungen der Farn- und Blütenpflanzen. II. Aufl. 16. (Ismertetés).
- Klein Gy.** levele a szakosztályhoz. 29.
- Kümmerle J. B.**: A pteridospóra szisztematikai jelentőségéről. (jkv.) 39.
- — Hírek. 40.
- — Nachrichten. (8).
- — Növénytani repertórium. 20, 86, 141, 174, 246.
- Langer S.**: *Spirogyra proavita* n. sp. 166, (38).
- Mágoosy-Dietz S.**: A deliblati homokterületről. (jkv.) 146.
- Moesz G.**: A nagybányai *Musa ensete*. (jkv.) 29.
- — Apró Közlemények. 17, 85, 138, 172, 244. (A baktériumok alkalmazkodóképessége 173. A *Crocus variegatus* újabb termőhelye az Alföldön 85. Adatok a sóskasavas mézsz fiziológiájához 86. A fagyöngy alkalmazkodási fajtái 172. A gumós *Begonia* korai virágzása 19. A keményítőszemek réteges szerkezete 245. A lepkék bábjai a zöld növények módjára asszimilálnak 86. A levél megfagyása 19. Alsó-Ausztria új virágos növényei 18. A lutillai ragadópalában előforduló kovamoszatok 172. A Magyar Nemz. Múzeum Flora Hungarica exsiccatajáról 17. A növény hajlamossága megbetegedések irányában 173. A *Parnassia palustris* kleistogamiája 140. A rozsdagombák áttelelése az uredosporák útján 139. A talaj hőmérsékletének befolyása a növényzet fejlődésére 139. A trópusi fák időszakos lombohullatása 244. Az egres amerikai lizstharmtja 140, 172, 245. Az *Eranthis hiemalis* előfordulásának újabb pontjai Budapesten 85. Az *Opuntia* orsóalakú fehérjéje 18. Az örökzöld növények felkarolása 18. Az ultraibolya sugarak hatása a vegetációra 19. Baktériumok és erjesztőgombák a virág méznedvében 138. Egyéni eltérések fiziológiai reakcióban 17. Egy ritka gomba újabb termőhelye az Alföldön 85. Fekete fenyő ültetése az Alföldön 85. Gombamérgezések Franciaországban 18. Hazánk új *Violái* 139. Lombjuktól megfosztott fás növények mesterséges rügyfakadása 18. Magyarország egy új behureolt gyomja 17. Osmotikus nyomás 19. Stájerország új *Carex* faja 86. Symbiotikus baktériumok levéltetűben 19. Tanulmányok a növények higroszkópos mozgásai köréből 138. Tölgyeink és a bükk fiziológiai atavizmusa 244.)
- — Kleine Mitteilungen (6), (15). (Flora Hungarica exsiccata (6). Immergrüne Pflanzen (6). Individuelle Abweichungen in der physiologischen Reaktion (6). Neuer Standort eines seltenen Pilzes im Alföld (15).
- — Florisztikai közlések. (jkv.) 92.
- — Hírek. 92, 146, 180, 246.
- — Nachrichten. (16), (26), (72).
- — Jegyzőkönyv. 29, 31.
- — Sitzungsberichte. (7).

- Moesz G.**: Jelentés a szakosztály 1912 évi működéséről. (jkv.) 31.
- — Mykologiai Közlemények 231. (Az *Ozonium plicata* Kalkbr. és a *Herpotrichia nigra* Hartig 233. Északafrikai gomba a Nagy-alföldön 231. Különös esészegomba 232. Néhány adat Pozsony megye gombafiórájához 234.)
- — Mykologische Mitteilungen (63). [Ein eigenartiger Discomycet (64). Einige Daten zur Pilzflora des Komitates Pozsony (66). Ein nordafrikanischer Pilz im Grossen Alföld (63). *Ozonium plicata* und *Herpotrichia nigra* (65)].
- — **Pantocsek J.**: „A Fertő-tó kovamoszatviránya“ című munka ismertetése. 14, (5).
- — **Szabó Z.**: „Útmutató növények gyűjtésére, konzerválására . . .“ című könyvének ismertetése. 242.
- — **Szépligeti Győző** herbáriuma a Magyar Nemz. Múzeumban 235.
- — **Gy. Szépligeti's** Herbarium im Ung. Nat. Museum. (66).
- Mylius G.**: Das Polyderm. 83. (Ismertetés).
- Pálinkás Gy.**: Szőlőfertőzési kísérletek *Plasmopara viticolával*, (jkv.) 144.
- Pantocsek J.**: A Fertő-tó kovamoszatviránya. (*Bacillariae lacus Peisonis*) 14, (5). (Ismertetés).
- — A kopacseli andesittufa kovamoszatai I—II. táblával. 126.
- — Die im Andesittuffa von Kopacscl vorkommenden Bazillarien. Mit Taf. I—II. (24).
- Prodán Gy.**: A sármási földgázterület és környékének nyári flórája. (jkv.) 253.
- — Die Sommer-Flora des Erdgasgebietes von Sármás. (72). (Sitzungsber.)
- Salacz L.**: Adatok a gombák arzenoldatokban való viselkedéséhez. 93.
- — Daten über das Verhalten der Pilze in arsenhaltigen Lösungen. (17).
- Sávoly F.**: Az ampelológiai intézetben végzett peronoszpóra-kutatásainak eredményei. (jkv.) 36.
- Schilberszky K.**: Adatok a növények parthenokarpiájához. 103.
- — Beiträge zur Parthenokarpie der Pflanzen. (18).
- — A közönséges esíperke teratológiájához. (jkv.) 145.
- — A *Schizophyllum commune* elterjedési viszonyairól. (jkv.) 179.
- — A szamóca ikergyümölcse. (jkv.) 145.
- — Az ágesonkok tökéletes beforradása. (jkv.) 145.
- Schneider J.**: Az egyet. növénykert érdekesebb növényeinek bemutatása. (jkv.) 39.
- Schveitzer J.**: A *Cymbalaria muralis* peloriás virága. 82.
- — Pelorie der Blüte von *Cymbalaria muralis*. (15).
- Szabó Z.**: Bemutatók. (A növénykert érdekesebb növényei. 254. A Flora Hungarica exsiccata 1-ső centuriája. 39. **Bommer** és **Massart**: „Les aspects de la Végétation en Belgique“ e. műve. 145. Fias káposzta. 252. Gombák. 252.)
- — Jegyzőkönyvek 31, 38, 91, 143, 178, 251, 252.
- — Sitzungsberichte (7), (16), (25), (39), (71).
- — „Útmutató növények gyűjtésére, konzerválására . . .“ című munka ismertetése. 242.
- Sztankovits R.**: **Dykes W.**: Az *Iris* génusz monografiája. 237. (Ismertetés).

- Sztankovits R.**: Referat über die Iris-Monographie von W. R. Dykes. (67).
 — — Mylius G.: „Das Polyderm“ c. munka ismertetése. 83.
Textoris Izabella: Florisztikai adatok Turóc vármegyéből. 7.
 — — Floristische Angaben aus dem Komitate Turóc (3).
Tomek J.: Adatok a búzatermés ismeretéhez. (jvk.) 29.
Tuzson J.: Adatok a délorosz puszták összehasonlító flórájához. I. Tauri-Puszták. V. tábla. 181.
 — — Beiträge zur vergleichenden Flora der südrussischen Steppen. I. Die Taurischen Steppen. — Additamenta ad floram comparativam stepium Rossiae meridionalis. (41.)
 — — A *Pinus Kotschyana* termésének bemutatása. (jvk.) 39.
 — — A tauri puszták flórája. (jvk.) 39.
 — — A voronyezsi puszták flórája. (jvk.) 143.
 — — Helyreigazítás 19.
 — — J a n c h e n E.: Die europäischen Gattungen der Farn- und Blütenpflanzen. II. Aufl. c. munka ismertetése. 16.
 — — Jelentés a Bot. Közl. 1912 évi évfolyamáról és a szakosztály vagyoni állapotáról. (jvk.) 35.
 — — Verbascum banaticum a délorosz pusztákon. (jvk.) 92.
Varga O.: Az üszökpóratartalmú korpákról és az üszökpórak mennyiségének meghatározásáról. (jvk.) 144.
Viski J.: Az aleuron szineződésének és az anthocyannak ismeretéhez. 169.
 — — Zur Kenntnis des Anthozyans und der Färbung des Aleuron. (39).

II.

Achillea Gerberi 182, 183, (43), (44), f. tenuifolia 200, (59), micrantha 184, 185, (45), (46), ptarmica 182, (43), v. cartilaginea 200, (59),
Achnanthidium 209, **Adenophora** lilifolia f. polyadenia 11, **Adonis** vernalis 253, **Aesculus** hippocastanum 148, 149, 157, (27), (34), (37) IV t.*,
Agave scolymus 179, **Agropyrum** ramosum 185, (46), repens 185, (46),
Alisma arcuatum 185, (46), **Allium** flavescens 253, globosum 185, (46), oleraceum 9, Paczoskianum 185, 190, (46), (50), V t.*, scorodoprasum 9,
Althaea officinalis 226 - 231, **Alyssum** tortuosum 182, (43), **Amanita** bulbosa 18, citrina 18, verna 18, **Amarantus** albus 184, (45), crispus 17,
Amphora sp. div. 126, 127, 219, (24), **Ammophila** pallida 171, **Andropogon** ischaemum 253, **Anemone** nemorosa 179, **Anomooneis** 210,
Apera spica venti 8, **Arabidopsis** toxophyllum 185, (46), **Ariopsis** peltata 39, **Arnoldia** Szépligetii 237, **Artemisia** austriaca 184, 185, (45), (46), maritima 185, (47), procera 182, (43), **Aspergillus** spec. div. 94—102, (17), (18), **Asperula** graveolens 183, (43), (44), humifusa 185, (46), **Aster** tinctorius 11, **Astragalus** austriacus 253, dasyanthus 253, reduncus 185, (46), virgatus 182, 183, (43), **Atriplex** microsperma 253, nitens 186, **Avena** strum desertorum 18, pubescens 8, **Azotobacter** chroococcum 19.

Bassia sedoides 184, 186, (45), **Battarrea** phalloides 85, 232, (15), (64), **Beckmannia** erucaeformis 185, 187, (46), (48), **Begonia** 19, **Billbergia** speciosa 254, **Botrychium** lunaria 179, **Botrytis** cinerea 96, 97,

101, (17), *Brachychilus* Horsfieldi 39, *Brachypodium* pinnatum 8, *Brassica* elongata 184, (45), *Bromus* Benekeni 8, erectus 185, (46), *Bryonia* alba 11, *Bupleurum* rotundifolium 12, *Burbank-féle szilva* 114*, *Butomus* umbellatus 182, 253, (42).

Cachrys odontalgica 185, (46), *Caloneis* 210, *Camelina* alyssum 9, *Campanula* bononiensis 10, *Camphorosma* monspeliacum 186, (47), *Carduus* crispus 10, glaucus 10, hamulosus 185, (46), lobulatus 10, nutans 179, *Carex* caryophyllea 8, foetida 86, hirta 183, (44), humilis 9, Pairaei 8, remota 8, sempervirens 8, tomentosa 8, vulpina 253, *Carnegia* mirabilis 136, (24), *Carpinus* betulus 19, *Castanea* sativa 148, 149, 157, (27), (34), (37), III. t.* vesca 125*, *Centaurea* arenaria 182, (43), cyanus 184, (45), diffusa 185, (46), v. Lamarekiana f. pallida 202, (60), f. lilacina 202, (60), v. brevispina 202, (60), Hödliana 18, inuloides 185, (46), rhenana 253, scabiosa 184, (45), similata 18, spinulosa 253, trinervia 253, *Centaureum* pulchellum 10, *Cephalaria* radiata 253, *Cephalosporium* acrimonium 95, 100, (17), *Cephalothecium* roseum 94, *Cerastium* alpinum 50, (10), f. Cârjæ 50, f. Bâleanum 51, v. glanduliferum 51, arvense 64, 65*, (12), v. calcicolum 65*, 66, banaticum 62, (11), v. adenotrichum 63, f. balcanicum 64, f. minus 63, candidissimum 60, (11), f. brevifolium 60, cerastioides 46, (10), dinaricum 49, (10), v. velebiticum 49, (10), grandiflorum 44*, 61, (11), f. glabrescens 62, f. leiogynum 62, f. leiostemon 62, lanatum 44*, 51, (10), f. diminutum 52, f. litigiosa 53, f. pietrosuanum 53, lanigerum 44*, 57, (11), v. bosniacum 59, v. Dollineri 59, f. pauciflorum 58, v. pindicolum 59, f. semiglabrum 59, latifolium 44*, 47, (10), Lerchenfeldianum 67, 68*, (12), v. ciarceanense 69, f. Simonkaianum 70, 71*, moesiacum 56, (11), v. Adamoviçi 57, f. Dimonii 57, f. Halácsyi 57, rigidum 44*, 70, (12), v. Beekianum 70, v. ciliatum 72, speciosum 73, (12), v. adenophorum 73, f. subspeciosum 73, transsylvanicum 54*, (10), v. Paxianum 55, uniflorum 48, (10), *Chenopodium* glaucum 253, rubrum 9, *Chondrilla* juncea 184, (45), *Chrysanthemum* vulgare (44), *Cineraria* aurantiaca 11, *Cirsium* acaule 11, arvense 184, (45), *Candollea* num 11, canum 253, erucagineum 11, incanum 185, 182, (43), lacteum 11, praealpinum 11, tataricum 11, *Cladosporium* herbarum 95, 96, 100 - 102, (17), *Clavaria* pistillaris 252, *Cocconeis* 132, 208, *Conringia* orientalis 9, *Cordyceps* clavulata 92, *Crambe* tatarica 253, *Crepis* alpestris 12, rhoeadifolia 184, (45), tectorum 12, *Crocus* variegatus 85, *Crupina* vulgaris 253, *Cucurbita* pepo 148, III. t.* (27), (36), (37), *Cuscuta* epithymum 10, *Cyclotella* 204, *Cymbalaria* muralis 82*, (15), *Cymbella* spec. div. 127-129, 218-219, (24), *Cynodon* dactylon 231, (64), *Cyperus* hamulosus 182, 190, *Cytisus* albus 253, biflorus 183, (43).

Dactylis litoralis 186, (47), *Delphinium* consolida 185, *Dematium* nigrum 233, (65), *Denticula* Van Heurekii 134, (24), *Dianthus* campestris 185, (46), leptopetalus 185, (46), polymorphus 183, 192, (43), (52), *Diatoma* spec. div. 204, *Diel* vajkörte 111*, *Diploneis* 209, *Dipsacus* laciniatus 11, *Disiphonia* hungarica 134, *Dryopteris* dilatata 7, spinulosa 7.

Echinochloa erus galli 8, **Echinops** ritro 186, (47), **Echinopyxis** sp. div. 136, 222, (24), **Elatine** alsinastrum 185, (46), **Elymus** europaeus 8, **Emeletes** körtegyümölcs 113*, **Epilobium** alpestre 10, **Epipogium** aphyllum 9, **Epithemia** sp. div. 132, 220, **Equisetum** limosum 7, variegatum 7, **Eranthis** hiemalis 85, **Erigeron** podolicus 11, **Eruca** sativa 186, (47), **Eryngium** planum 185, (46), **Erysimum** durum 18, **Eunotia** sp. div. 133, 206, **Euphorbia** esula 10, Gerardiana 183, (43), villosa 10, virgata 10, 184, (45).

Falcaria Rivini 185, (46), **Festuca** arundinacea 8, gigantea 8, glauca 8, heterophylla 8, silvatica 8, vaginata 183, (43), **Fias** káposzta 252, **Flora** Hung. exsiccata 17, 24—28, 39, (6), **Fragilaria** sp. div. 205, 133—134, (24), **Frankenia** hirsuta 186, (47), **Frustulia** 211.

Galactinia proteana v. sparassoides 232, (64), **Genista** tinctoria 183, (43), **Geranium** collinum 183, (44), dissectum 10, pratense 253, pusillum 10, **Glaucium** corniculatum 185, 186, (47), **Glyceria** aquatica 8, fluitans 8, spectabilis 253, **Glycyrrhiza** echinata 182, (43), **Gomphonema** 132, 218, **Goniolimon** tataricum 185, 186, (46), **Gratiola** officinalis 182, (43), **Gypsophila** paniculata 184, (45), trichotoma 185.

Halocnemum strobilaceum 186, (47), **Hantzschia** sp. div. 220, **Helianthus** annuus 148, 158, (27), (34), (37), III t.* IV t*, **Heliotropium** europaeum v. micranthum 185, **Herniaria** hirsuta 182, (43), **Herpotrichia** nigra 233, (65), **Hinko** körte 111*, **Hordeum** vulgare coeleste 171, **Hyporrhodius** lividus 18.

Inula britannica 182, (43), conyza 11, germanica 184, (45), **Iris** graminea 253, pumila 253, sp. div. 237—241, (67)—(71).

Jasminum nudiflorum 92, **Juncus** bufonius 253, conglomeratus 9, Gerardi 185, 253, (46), glaucus 9, sphaerocarpus 185, (46), **Juniperus** nana 234, (66), **Jurinea** linearifolia 185, (46).

Kochia prostrata 185, (46), **Koeleria** eriostachya 8.

Lactuca scariola 12, **Lappa** major 11, minor 11, **Lathyrus** silvestris v. platyphyllus 10, **Lavatera** thuringiaca 226—231, **Lebrun** vajkörte 110, **Lemna** minor 183, (44), **Lens** esculenta 148, 149, 156, (27), (34), (37), III—IV t*, **Lenzites** variegata 234, (66), **Lepidium** latifolium 183, (44), **Lilium** bulbiferum 9, **Linaria** Biebersteinii 184, 185, (45), genistifolia 183, (43), odora 183, (43), **Linum** flavum 253, nervosum 253, **Lolium** multiflorum 169, (39), **Luzula** silvatica 9, **Lycopodium** annotinum 8, **Lycopsis** arvensis 10, **Lythrum** hyssopifolium 253, tribracteatum 185, (46), thymifolium 185, (46).

Magvatlan apaalma 109*, **Marrubium** peregrinum 185, **Medicago** falcata 185, **Melampyrum** barbatum 10, cristatum 10, **Melandryum**

album 182, (43), f. lanceolata 192, 197*, (52), **Melilotus officinalis** 184, (45), **Melosira** sp. div. 135, 203, (24), **Meridion** 204, **Microneis** 132, 208, **Milla uniflora** 39, **Molinia coerulea** 8, **Mucor** sp. div. 94—101, (17), (18), **Mulgedium tataricum** 186, (47), **Musa ensete** 29, **Myriophyllum verticillatum** 10.

Nasturtium brachycarpum 185, (46), **Navicula** sp. div. 129—131, 212—214, (24), **Nectria cosmariospora** 234, (66), **Neidium** sp. div. 209, **Niptera fallens** 234, (66), **Nitzschia** sp. div. 126, 135, 220, **Nymphaea alba** 183, (44), **amazonica** 39.

Oenanthe aquatica 10, 183, (44), **phellandrium** 253, **Oenothera biennis** 182, (43), **Oligotrophus Szépligetii** 237, **Onobrychis viciaefolia** 183, (43), **Onopordon acanthium** 11, **Onosma arenarium** 183, (43), **Oospora variabilis** 95—97, 100, 101, (17), **Opuntia** 18, **Orobanche flava** 10, **ramosa** 10, **reticulata** 10, **Orphantha lutea** 10, **Oxalis stricta** 10, **Ozonium plica** 233, (65).

Pachyrrhizus bulbosus 254, **Panicum italicum** 182, (43), f. longisetum 186, (47), **Parnassia palustris** 140, **Parthenomorphia** 103, (19), **Pastinaca silvestris** 253, **Pedicularis exaltata** 9, **Peganum harmala** 186, (47), **Penicillium** sp. div. 94—102, (17), **Petasites albus** 10, **hybridus** 10, **Rechingeri** 18, **Peucedanum graveolens** 185, (46), **palustre** 253, **Phaseolus vulgaris** 148, 161, (27), (36), (37), III t*, **Phleum phleoides** 8, **pratense** 8, **nodosum** 8, **Phlomis pungens** 185, (46), **Phlyctospora fusca** 252, **Phoma foeniculina** 247, **Phragmites communis** 182, 183, 253, (42), **Picea excelsa** 233, 234, (65), (66), **Picris Tatreae** 12, **Pinnularia** sp. div. 126, 214—218, **Pinus Kotschyana** 39, **mughus** 234, (66), **pumilio** 233, 234, (65), (66), **Pionnotes Biasoletiana** 234, (66), **Pirola chlorantha** 10, **Pirus apetalata** 104, 116, (20), **Pisum sativum** 148—151, (27)—(37), III—IV t*, **Plantago arenaria** 182, 183, (43), (44), f. **lanata** 200, (59), f. **rossica** 200, (59), **lanceolata** 183, (44), **major** 185 (46), **maritima** 183, (44), **Plasmopara nivea** 247, **viticola** 1—7, (1)—(3), **Pleurosigma** 211, **Poa pratensis** 8, **Polygonum amphibium** 9, **aviculare** 253, **Bellardi** 182, (43), f. **Kitaibelianum** 191, (52), **convolvulus** 184, (45), **Polyporus arcularius** 234, (66), **rhizophilus** 231, (64), **Populus alba** 182, (43), **nigra** 182, (43), **tremula** 182, (43), **Pectamogeton natans** 8, **perfoliatus** 182, (42), **pusillus** 8, **Potentilla bifurca** 185, **supina** 185, (46), **Primula Juliae** 39, **Pseudeunotia** 208, **Puccinia bullata** 247, **malvacearum** 247.

Quercus pedunculata 19, 244, **sessiliflora** 244.

Ranunculus aquatilis 9, **auricomus** 9, **cassubicus** 9, **paucistamineus** 9, **repens** 253, **Rhopalodia** sp. div. 132, 133, (24), **Ribes nigrum** 108, **Roripa silvestris** 182, (43), f. **chersonensis** 192, 197*, (53), **Rosa Szépligetiana** 236, (66), **Rumex acetosella** 182, (43) **conglomeratus** 9, **Rynchosia phaseloides** 254.

Sagittaria sagittaeifolia 182, 183, (42), *Salicornia herbacea* 183, (44), *Salix acutifolia* 182, 183, (43), (44), (51), 191, *alba* 182, (43), *amygdalina* 182, (43), *rosmarinifolia* 183, 191, (43), (51), *triandra* v. *concolor* 191, (51), *Salsola kali* 185, *Salvia aethiopis* 184, 185, (45), *nutans* 253, *Salvinia natans* 183, (44), *Sansevieria cylindrica* 254, *Sarcosphaera ammobila* 232, (64), *Sauromatum pedatum* 39, *Scabiosa ucranica* 183, 200, (44), (58), *Scandix pecten veneris* 10, *Schizophyllum commune* 179, *Scirpus digynus* 253, *hamulosus* (43), (50), *holoschoenus* 182, (43), v. *Linnaei* 189, (49), f. *pedunculatus* 189, (49), f. *romanus* 189, (49), v. *australis* 189, (49), f. *exserrens* 189, (49), f. *filiformis* 189, (49), *lacustris* 253, *maritimus* 183, (44), *Tabernaemontani* 7, *Scorzonera hispanica* 12, *Scrophularia alata* 10, *Sechium edule* 39, *Secotium agaricoides* 232, (64), *Sedum maximum* 9, *Semseya* 220, *Senecio borysthenticus* 197*, 201, 182, 183, (43), (44), (59), *nemorensis* 11, *subnebrodensis* 18, *Serratula nitida* 253, *xeranthemoides* 185, (46), f. *integerrima* 201, (60), f. *taurica* 201, (60), *Seseli Degenii* 251, *Silaus Rochelii* 253, *Silene otites* 183, 185, (43) v. *wolgensis* 185, *longiflora* 185, *Sisymbrium pannonicum* 182, (43), *Sonerila margaritacea* 254, *Sorbus chamaemespilus* 12, *Sparganium ramosum* 8, 183, (44), *Spergularia marginata* 186, (47), *rubra* 253, *Sphaerotheca mors uvae* 140. 245, *Spiraea media* 9, *Spirogyra Hassallii* 168, (39), *insignis* 168, (39) v. *fallax* 168, v. *Hantzschii* 168, *proavita* 166, 169*, (38), *Stachys germanica* 10, *Statice caspia* 186, (47), *Gmelini* 186, (47), *sareptana* 185, (46), f. *hirta* 193, (53), f. *glabra* 193, (53), *suffruticosa* 186, (47), *Stauroneis* 129, 211, *Stephanodiscus* 136, *Sterigmatocystis ochreae* 94, *Stipa capillata* 185, 253, (46), (47), f. *ulopogon* 186, (48), *pennata* 185, (46), *Succisa pratensis* 11, *Suaeda maritima* 183, (44), *Surirella* 135, 221, *Synedra* 133, 205, *Syrenia angustifolia* 183, (43), *Syringa Josikaea* 12—14, (3), (4).

Tabellaria flocculosa 204, *Tanacetum vulgare* 183, *Taraxacum bessarabicum* 186, (47), *palustre* 12, *Téli arany parmen alma* 121*, *magvatlan alma* 115*, 117*, *Tetractylus Braunii* 204, *Tetragonolobus siliquosus* 10, *Thalictrum flavum* 182, (43), f. *trifidum* 192, (52), *Thymus odoratissimus* 183, (43), *Tilia tomentosa* 165, (38), *Tournefortia sibirica* 186, (47), *Trifolium fragiferum* 253, *ochroleucum* 9, *Triglochin maritimum* 186, 253, (47), *Triticum dasyanthum* 183, (43), (44) *durum* Schimperii 171, *elongatum* v. *ruthenicum* 187, 188*, (48), *ramosum* 188*, 189, (49), *repens* f. *ponticum* 187, 188*, (49), *Typha latifolia* 253, *Typhoides arundinacea* 8.

Utricularia vulgaris 10.

Valerianella rimosa 11, *Vallisneria spiralis* 182, (42), *Verbascum banaticum* 183, 193—196, 195*, (44), (53)—(56), *ovalifolium* 185, (46), *phlomoides* 186, (47), *Veronica anagallis* 182, (43), v. *anagalloides* f. *acutifolia* 196, (56), f. *subobtusa* 198, (56), *beccabunga* 10, *longifolia* 182, (43), f. *cordata* 198, 197*, (56), f. *glabra* 197*, 199, (57), *scutellata* 10, 183, (44), *spicata* 185, (46), f. *Falz-Feiniana* 199, (57), *Vt.**, f. *laxiflora* 199, (58), *Ver-*

ticillium agaricinum 234, (66), *Vicia faba* 148, 149, 155, (27), (34), (37), III—IV. t*, *annonica* 10, *picta* 182, (43), *striata* 10, *Victoria regia* 39, *Viola Ajtayana* 139, *alpestris* 10, *arenaria* 81, (14), *castriferrei* 81, (14), *Duffort* 139, *hirta* 80, 81, (13), (14), *mirabilis* 10, *Neményiana* 139, *odorata* 80, 81, (13), (14), *Paxiana* 139, *permixta* 80, 81, (13), (14), *Riviniiana* 10, 81, (14), *superhirta* 80, 81, (13), (14), *Szilyana* 80, 81, *tricolor* ssp. *genuina* 18, *uliginosa* 80, (13), *Uclvaria gloiocephala* 18.

Waldsteinia ternata 86, *Weiland körte* 112*.

Zahlbrucknera paradoxa 86, *Zea mays saccharata* v. *caeruleo-dulcis* 171.

III.

Hírek. — Nachrichten.

Ambrózy I. gróf 180, 251, (40), Ambrózy L. gróf 180, 251, (40), Angyal D. 40, (8), Ascherson P. 38, 40, Augustin B. 180, (40), Bezdek J. 38, Csató J. 246, (72), Doby G. 143, 146, (26), ifj. Entz G. 180, (40), Filarszky N. 40, (8), Fucskó M. 180, (40), Gombocz E. 92, (16), Győrffy I. 40, (8), Halácsy J. 246, (72), Hollendonner F. 180, 251, 253, (40), (72), Hollós L. 146, (26), Juhász Á. 180, Klein Gy. 29—31, 36, 37, (7), Lengyel B. 38, (8), Langer S. 31, (7), Mágocsy Dietz S. 180, (40), Maly K. 180, Péter B. 92, 180, 246, (16), (72), Pax F. 251, Råde K. 40, (8), Réczey I. 252, Richter A. 180, (40), Schweitzer J. 246, (72), Szabó Z. 40, 92, 251, (7), (8), (16), Thaisz L. 31, Valentiny E. 246, (72), Varga O. 31, 40, 246, (8), (72), Wettstein R. 180, 251.

E kötet füzeteinek megjelenése: — Es erschienen:

Heft 1 füzet, pag.	1— 40, (1)— (8)	1913 márc. 31.
„ 2 „ „	41— 92, (9)—(16)	1913 máj. 20.
„ 3 „ „	93—146, (17)—(26)	1913 jún. 30.
„ 4 „ „	147—180, (27)—(40)	1913 szept. 25.
„ 5—6 „ „	181—254, (41)—(72)	1913 dec. 25.

Corrigenda.

Oldal Seite Page	Sor felülről, alulról Zeile v. ob., v. unt. Ligne en desc., en rem.	Helyett Statt Au lieu de	Oivasandó Lies Lisez
57	24 —	Marmor.	marmor.
59	19 —	210	210 pro p.
63	4 —	—	Seymann! Galopenca! Janka! Schneider!)
66	12 —	413	413 pro p.
74	— 5	Velen.	(Velen.) Borza
74	— 3	Čel.	(Čel.) Borza
(9)	1 —	Ceraistes	Céraistes
(25)	8 —	Zusammenziehungs- fähigkeit	Querschrumpfungsfähigkeit.
(40)	15 —	Botrydium	Botrychium
182	— 10	Cyperus	Scirpus
185	8 10	ovalifolium	ovalifolium
191	12 —	zárósejtjeik	szájnnyílásaik
197	1 —	Senecis	Senecio
199	— 11	caule,	caule

78 a Carpati Transsilvaniae rovatban keresztt kell a rigidum, v. Beckianum és a v. ciliatum mellé.

BOTANIKAI KÖZLEMÉNYEK

ALAPÍTTATOTT 1901 NOVEMBER 20-IKÁN.

A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
NÖVÉNYTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK FOLYÓIRATA.

MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR

KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL SZERKESZTI

MOESZ GUSZTÁV

MEGJELENIK MINDEN MÁSODIK HÓNAPBAN.

BUDAPEST,
KIR. MAGY. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT.
(Budapest, VIII., Eszterházy-utca 16. szám.)

1913.

TARTALOM.

TABLE DES MATIÈRES. — INHALT.

	Oldal
Istvánffi Gy.: A szőlő peronosporájának lappangási idejéről, tekintettel a védekezésre	1
— — Über die Inkubationsdauer der Plasmopara der Rebe mit Rücksicht auf die Bekämpfung der Blattfallkrankheit	(1)
Textoris Izabella: Florisztikai adatok Turóc vármegyéből	7
— — Floristische Angaben aus dem Komitate Turóc	(3)
Blattny T.: Újabb adatok a Syringa Josikaea Jacq. fil. elterjedéséhez	12
— — Neuere Standorte der Syringa Josikaea Jacq. fil.	(3)
<i>Irodalmi ismertető.</i> Moesz G.: Pantocsek J. A Fertő tó kovamoszat viránya	14
Tuzson J.: E. Janchen. Die europäischen Gattungen der Farn und Blütenflanzen	16
<i>Literaturbericht.</i> G. Moesz: J. Pantocsek. A Fertő tó kovamoszat viránya; Bacillariae lacus Peisonis	(5)
<i>Apró közlemények</i>	17
<i>Kleine Mitteilungen</i>	(6)
<i>Helyreigazítás</i>	19
<i>Növénytani repertorium</i>	20
<i>Szakosztályi ügyek</i>	29
<i>Sitzungsberichte</i>	(7)
<i>Hírek</i>	40
<i>Nachrichten</i>	(8)

Nyugtázás.

A dr. Simonkai Lajos nevét viselő alapítványra 1912. februárius 15-től 1913. februárius 12-ig a következő adományok érkeztek be:

Csiki Ernő 2.—, Kümmerle J. Béla 5.—, Römer Gyula 5.—, Tomek János 2.—. Összesen 14.— K.

A befizetések összege és a tőkésített kamat ez idő szerint együttesen 552 K 51 ft tesz ki.

Erre a tudományos célú alapítványra, melyet a növénytani szakosztály dr. Simonkai Lajos emlékezetére alapított, ez úton is felhívjuk olvasóink figyelmét. Az adományok dr. Szabó Zoltán, egyet. m. tanár czimére küldendők. (Budapest, IX., Erkel-u. 12).

BOTANIKAI KÖZLEMÉNYEK

A KIR. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT
NÖVÉNYTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK FOLYÓIRATA

XII. KÖTET.

1913. III/31.

1. FÜZET.

Istvánffi Gy.: A szőlő peronosporájának lappangási idejéről, tekintettel a védekezésre.

Lappangási idő alatt értjük a szőlő peronosporája esetében azt az időt, mely a rajzóspórák befürödésétől — azaz a fertőzés megtörténtétől — az olajfolt teljes kifejlődéséig eltelik. Az olajfolt pedig — viszont, hogy egy korábbi meghatározásomat idézzem:¹ nem egyéb, mint a szőlő levelének a fertőzés helye körül jelentkező elhalványodása, tehát a behatolt rajzósejtből fejlődött mycélium megérésének jele. Az ilyen áttetsző folt tehát azt mondja, hogy a *Plasmopara viticola mycéliuma* egy bizonyos körzetben nemcsak hogy elterjedt, hanem a kitörésre, a gyümölcsözésre megérett; s így a baj, akár elsődleges invázió, akár pedig sorozatos invázió alakjában az első esőre a közeli napokban már kitörhet.

A lappangási időtartamnak ismerete gyakorlatilag rendkívüli haszonnal járhat. Tanulmányaimban,² a melyeket most csak kivonatossan ismertetek: az egyik főcélom az volt, hogy a lappangási időszaknak a naptári év szakaszai meg az időjárás szerinti megállapítását a szőlőmivelő közönségnek kezére adjam, ezzel módját akartam ejteni annak, hogy a szőlősgazda maga, szőlőjének figyelemmel kísérése révén ismerhesse fel a védekezésre legalkalmasabb időpontokat. Mindaddig legalább, a míg a hirszolgálat az eddiginél tökéletesebb módon szervezhető nem leend. (Ez ideig ugyanis a napi ujságokban hetenként kiadott jelentésekkel tájékoztattam a közönséget a peronospora jelentkezéséről, terjedéséről s az időjárási kapcsolatokról, mindig utalva egyben a legajánlatosabb védekezés módjára is.)

A lappangási időszaknak megállapítására két határérték, két időpont ismerete szükséges, t. i. a fertőzés, azaz a rajzósejtek befürödésének időpontja, valamint az olajfoltok átütésé-

¹ Istvánffi Gy.: Peronospora-vizsgálatok. A m. kir. Ampelológiai Intézet Évkönyve. IV. (1910). 1911. 333. l.

² Istvánffi Gy. és Pálinkás Gy.: Fertőzési kísérletek peronosporával. Borászati Lapok. 43. 1911. 32—37. szám.

További kutatások a szőlő peronosporájának fejlődéséről, tekintettel a lappangási idő gyakorlati értékesítésére. Ugyanott. 44. 1912. 32—41. szám. Ezen s további tanulmányaink közelebről összefoglaló dolgozat alakjában jelennek meg.

nek ismerete, a mi viszont a lappangás végét szabja meg. A mikor azután a betegség kitörhet esetleg — de viszont a körülmények szerint a kitörés el is maradhat.

Megemlíthetem, hogy Franciaországban Cazeaux — Cazalet még Capus szerzetek nagy érdemeiket a lappangási időszaknak tanulmányozásában, mások voltaképen nem is foglalkoztak a kérdéssel érdemlegesen, Németországban Ruhlmann és Faber megkísérlette ugyan szőlőpalánták fertőzése révén a lappangási időszak megállapítását, vizsgálataikat azonban nem vihették dülőre.

Vizsgálatainkban egyrészt az esők előidézte, tehát a természetes módon keletkezett inváziók olajfoltjaival, — másrészt pedig a mesterséges fertőzésekkel ellenőriztük a lappangási időszak lefolyását: és mind a két esetben lehető pontosan számbavettük az időjárási elemeket is. A két módszer közül persze a fertőzés volt a biztosabb.

A levelek olajfoltja úgyszólván átmenet nélkül jelenik meg egyik napról a másikra, tehát a lappangási idő élesen meg van szabva. De azért természetesen a fertőzés utáni időjárás — megfigyeléseink szerint — nagy befolyással van az olajfoltoknak nemcsak a megjelenésére, hanem alkotására is. Tavasz utóján vagy a nyár elején az olajfoltok többnyire nagyok, pecsétszerűek, de nem csak azért mivel a szövetek ilyenkor még elég zsengék, hanem főként azért, mivel ezidőtájt az időjárás esősebb és a levegő párázatosabb. Ellenben a szárazabb vagy pedig éppen aszályos időjáráskor fejlődő olajfoltok aprók és szögletesek, mivel a viszonylag szikkadtabb szövetekben a mycélium nehezen tud terjedni a sejtek között és főként nagyon nehezen tud áttörni az érhálózat alkotta akadályokon, gátokon, miért is az olajfolt alakja az érközök szegletes hálószeleihez igazodik.

A mint jeleztem már — az olajfolt megjelenése, átütése azt jelenti, hogy a Plasmopara a kitörésre készen áll. Ezt, azaz a kivirágzást, kitörést illetően megállapíthattuk, hogy:

1. ha az olajfolt átütése után a következő 24 órában kiadósabb eső hull, az olajfolt területén konidiumtartókból álló hófehér sűrű gyepek alakjában kivirágzik a Plasmopara;

2. de ha az eső az olajfolt tulajdonképeni átütését csak 12—24 órával előzi meg, akkor a kivirágzás az olajfolt átütésével egyidejűleg megy végbe;

3. ha pedig az olajfolt megjelenésének várható ideje előtt 2—3 nappal korábban tartós esőzés áll be, akkor olajfolt nem is mutatkozik, hanem egyenesen kitör a Plasmopara egyik napról a másikra és ez az általunk „olajfolt nélküli kivirágzásnak“ nevezett módja a kitörésnek;

4. ha pedig az olajfoltok átütésének feltünésekor száraz vagy éppen aszályos az időjárás, akkor a kivirágzás mindaddig elmarad, a míg nagyobb eső nem vonul át a szőlőn. És csak

ha nagyon harmatosak az éjszakák — jelentkezik esetleg bizonyos csekélymértvű gyér gyümölcsözés — 1—2 hét múltán.

Arra nézve, hogy aszályos időjáráskor meddig maradhat életképes a mycélium az olajfoltokban, igen beható vizsgálatokat és kísérleteket végeztünk úgy a szabadban — mint az üvegházban is. *Egészen pontosan meg volt állapítható, hogy a mycélium majdnem két hónapig életképes marad az olajfoltos levélben, úgy pedig, hogy abból tetszés szerint előhívható a konidiumkitörés: mihelyt a megfelelő nedvességi viszonyokról gondoskodunk.* Ez a nagyérdékű körülmény nagyon valószínűvé teszi azt is, hogy a nyári fertőzésekből eredő és a szárazabb időben lappangási állapotban maradó olajfoltok kivirágzása révén keletkeznek az őszi új inváziók.

Az olajfoltok viselkedésére természetesen a hideg és a meleg is nagy befolyással lehet.

Igen fontos annak megállapítása, hogy 10 C fok melegben 5—6 nap alatt tör ki a Plasmopara az átütött olajfoltból és viszont, ha 1—2 napon át 30 C fok feletti meleg uralkodott, akkor a mycélium nem fejlődik tovább, hanem elpusztul. A Plasmoparára a legkedvezőbb 18—22 C fok meleg és 95—100% relatív páratartalom; ilyen esetben 10—12 óra alatt kivirágzik.

A lappangási időszak időtartamára áttérve, első sorban a lappangási időszak határozandó meg; a mint jeleztem, francia kutatók foglalkoztak behatóan ezzel a kérdéssel és a lappangási időszakot váltakozó permetezések révén vagy pedig a fertőzést közvetítő eső előtt és után fejlődött levelek figyelembevételével, vagy egyes tőkéknek az esőtől, tehát fertőzéstől való megvédeése útján törekedtek megállapítani. Mi ellenben egyrészt az intézeti házi szőlőtelep meteorológiai megfigyelő állomása adataira támaszkodva állapítottuk meg a szabadban jelentkező természetes (spontán) fertőzések lappangási idejét, másrészt pedig a legbiztosabb módszerrel a szabadban végrehajtott fertőzésekkel határoztuk ezt meg.

Mindjárt eleve kitűnt az, hogy a lappangási időtartam az időjárással a legszorosabb kapcsolatban van, nevezetesen pedig a hőmérséknek és a nedvességnek befolyása ismerhető fel a leghatározottabban.

A meleg egy bizonyos határig sietteti a mycélium fejlődését, a nagyfokú nedvesség pedig mindig felette serkentőleg hat a növekedésére. Ezzel szemben az alacsony avagy túlságosan magas hőmérsék, valamint a szárazság lassítja, esetleg teljesen megakasztja a mycélium növekedését.

Egybevetve az 1911- és 1912-ben folytatott kísérletek és megfigyelések eredményeit, a lappangási időtartam a következő értékeket adja a naptári szakaszok szerint:

május elején és derekán, a mikor még aránylag hűvös az időjárás	15—18 nap,
május végén	12—15 „
június elején pedig	11—13 „
június közepén	9—11 „
június végén	6—7 „
júliusban és augusztusban	5—6 „

azaz tartama abban a mértékben, a mint az időjárás melegebb lesz, fokozatosan mindinkább rövidül.

Nagy befolyással van a lappangási időre még a nedvesség is, úgy a légköri párázat mint a növényi szövetekben foglalt nedvesség. Ugyanazon hőmérsék mellett a párázatos levegőben álló, vagy több vizet felszívott szőlőtöke levelein 1—2 nappal előbb átütnek az olajfoltok mint az olyanon, amely aránylag szárazabb környezetben tenyészik. A nedvességnek eme gyorsító hatása egészen az ú. n. olajfoltnélküli kivirágzásig fokozódhatik, a mikor a lappangási idő esetleg 4—5 napra is megrövidülhet. Ez az eset a szabadban akkor jelentkezik, a mikor a fertőzés megtörténte után állandóan esős meleg időjárás uralkodik. Ennek ellentéte az elhúzódó lappangás, a mikor a levegő páratartalmának csekély mérve és a levelek szikkadtsága miatt 1—2 esetleg még több nappal meghosszabbodik a lappangási időszak.

Ugyanilyen módokkal megállapítottuk a fürtökre nézve is a lappangási időt: ez június elején 12—14 nap, június közepén 9—11 nap, június végén 10—12, július elején 12—14 nap.

A meleg időjárásnak hatása tehát ebben az esetben is érvényesül, azonban a júliusi lappangási időnek hosszabb tartama leginkább a bogyók fejlettségének, erősebb állományának tudható be: tehát a lappangási idő a fürtök fejlettségével meg a korábbi vagy későbbi virágzással is egybefügg.

De mindezekon kívül még a fertőzés helye is befolyással lehet: a lappangási idő egy bizonyos kereten belül akkor a legközelebb, ha a fertőzés közvetlenül a zsenge virágon (sapkán vagy magházon), a kötött bogyón vagy a kocsánykoronán történt, — ellenben hosszabb lesz akkor, ha a rajzók befürödése a bogyó kocsányán ment végbe (mi már 1—2 napi késedelmet jelent); leghosszabb pedig akkor, ha a gerezden vagy a fürtengelyen történt a fertőzés, mi már 4—5 napi késedelmet okozhat, még ugyanazon fürtön is és így a gerezden át fertőzött bogyókra nézve a lappangási leghosszabb idő 17—18 nap lehet, azaz csak ekkor kezdenek a bogyók halványodni, mint ez a mesterséges fürtfertőzésekkel megállapítható volt.

A közbejövő esőzések itt is megrövidíthetik a lappangás idejét 2—3 nappal, tehát a nedves időjárás folyománya gyanánt a korai kivirágzás jelentkezik, mielőtt még a bogyók elhalványulása feltűnne: ez az eset teljesen megfelel a leveleken észlelhető olajfoltnélküli kivirágásnak.

A lappangási időt tehát egészen — úgyszólván órára való pontossággal — nem lehet meghatározni, de ez nem is szükséges. Annál kevésbbé lehetséges ez, mert a dolog természetéből kifolyóan mint láttuk, nemcsak az uralkodó időjárás folytán jelentkezhetnek eltolódások — hanem erre a fekvés, a talaj viz-tartalma, a levelek helyzete (a tőke belsejében, meg a tőleveleken hamarabb ütnek át a foltok) mind befolyással lehet. Általában pedig a zsendőbb részeken mindenkor rövidebb a lappangási időszak, mint a kifejlett erősebb állományú szerveken. A gyakorlatra való értékesítését tartva szem előtt nyilvánvaló, hogy az olajfoltoknak figyelemmel kísérése nagyon jó tájékoztatás a gazdára nézve, mert ezek révén megbizonyosodhatik arról, hogy közelebről, nevezetesen a legelső kiadósabb esőre várható-e a Plasmopara kitérése?

Ha azonban nem akarjuk az olajfoltok átütését megvárni — hanem még korábban akarunk biztosat tudni — a mi pedig a gyakorlatban a védekezés szempontjából nagyon sokat érhet, akkor a próbákhoz folyamodunk. A mint ezt már a védekezési útmutatásnak legutolsó kiadásában is megírtam. A próbával egyesített megfigyelés volt tanulmányaink folyamán a második lépés a gyakorlati értékesítés felé. Majd azonban még ezt is meg lehetett haladni, mert bevonhattunk a vizsgálatok előbbre haladtával még egy új tényezőt, *bevehettük még a lappangási időt is*. A következő példából kiderül a lappangási időnek nagy jelentősége. Tegyük fel, hogy május 10—12-ke között nagyon bő esők voltak, az időjárás pedig elég enyhe, tehát a télisporák kicsirázhattak és fertőzéseket közvetíthettek. Ha már mostan ehhez az említett időponthoz 15—18 napot hozzáadunk, előre kiszámíthatjuk, hogy ha az illető esőkben csakugyan történtek fertőzések — úgy azok olajfoltjai május 25—28 táján fognak megjelenni.

Már ennek az időpontnak ismerete is értékes lehet a gazdára, mert ha korábban nem, de május 25—28-ig feltétlenül kell permeteznie; hogy az ez időtájt várható olajfoltokon termelt konidiumokból eredő fertőzésektől megvédje szőlejét.

Ha azonban közbevetőleg egy próbát végez, vagyis nem várja meg az olajfoltoknak a természetben való átütését, hanem teszem május 22—23-án különböző tőkékről leszed mintegy 40—50 levelet és azokat nedves ruhába vagy papírba takarva egy tállal leborítja és 3—4 napon át így tartja meleg helyen — például a konyhán: — akkor, ha a naponta való átvizsgáláskor néhány levélen olajfolt nélküli fehér konidiumkivirágzásokat talál, megbizonyosodott — még pedig már napokkal előbb sem hogy a szabadban az olajfoltok átíthetnének, arról — hogy szőlejében a Plasmopara ott lappang.

A nagyobb bizonyosság és időnyerés okáért úgy is járhat el: hogy kétszer állítja be a próbát, még pedig az első május 19—20-án, a másodikikat pedig 23—24-ikén, így esetleg még ha-

marább megtudhatja azt, hogy lesben áll-e már szőlejében a Plasmopara vagy pedig hogy még nem kell félnie támadásától. Természetesen az évszak további folyamán is alkalmazhatja ezt a próbát, nemcsak májusban. Így teszem, ha június 1—2-án voltak nagy esők, ehhez az időponthoz 11—13 napot adva, kiszámíthatja, hogy a Plasmopara június 14—15 között fog jelentkezni. Ha azonban június 7—9-én próbát állít be, esetleg már 9—10-ikén is biztosat tudhat.

A rövidebb lappangási időszakok évadjában is lehet kétszer próbát beállítani, de ez nem annyira szükséges, mint a tenyészlet kezdetén a tavasszal való megállapítás, mikor t. i. az elsődleges fertőzések lehető korlátozása a főfeladat.

A próbához való levelek szedésénél szem előtt tartandó az, hogy májusban csak a tőleveleket szedjük meg, mert hiszen a fertőzés valószínű idejekor nem lehetett még csak alig néhány levél a hajtásokon. Tehát az első olajfoltok csak az alsóbb leveleken jelentkezhetnek. Azonkívül tekintettel kell lenni a fekvésre is, általában tanácsos onnan szedni a leveleket, a hol vagy a mely részében a szőlőültetvénynek rendszeren vagy leggyakrabban szokott pusztítani a Plasmopara és lehetőleg azon kell lenni, hogy az érzékenyebbek ismert, továbbá hogy a korai fajtákról szedessenek a próbához levelek. Később, június folyamán már a lombsátor középmagasságában álló leveleket szedjük a próbához.

A leírt próbákkal egynehány napot nyerhet a gazda, a mi pedig igen sokat jelent, mert megeshetik, hogy az olajfoltok természetszerű átütését vagyis a lappangási időszak végét bevárva, az éppen közbejött eső miatt nem lehet permetezni, míg ellenben a próbák megejtése után a gazda még elég idővel rendelkezhetett, hogy kényelmesen megpermetezhesse egész szőlejét. Voltaképpen ebben rejlik ennek a javasoltat módszernek a nagy előnye.

A Plasmopara életkörülményeinek ismerete tehát ma már annyira kibővült és ebben ezeknek a vizsgálatoknak is nevezetes részük van, hogy gyakorlati használatra a gazda inkubációs, azaz lappangási nyilvántartást vezethet a Plasmopara fertőzéseket kiváltó esőkről. Ezek szerint az adatok szerint számon tarthatja a Plasmopara jelentkezését és a mi a fő, ezekhez az adatokhoz szabhatja a védekezésnek, tehát a permetezések és porozások beosztását.

A gazdának nem kell egyebet tennie, mint a házi naptárba pontosan bejegyeznie az esők időpontját és közelítőleg nagyságukat is (azaz esőméréssel 7—10 mm-től kezdve kell számon tartani az esőket), s a megjegyzett naptári időponthoz mindjárt hozzáadja az illető hónapra és időszakra megállapított lappangási időt: így akkor előre tudhatja, hogy szőlejében mikor várható a Plasmopara kitörése. A mi pedig az eddigiekhez képest már magában véve óriási jelentőségű haladás.

Ha azután az előbb leírt próbákat nem is állítja be, már pusztán az inkubációs naptár szerint irányíthatja a védekezést, tehát nem kell taláalomra permeteznie és nincsen kitéve annak, hogy elmulasztva egy-egy permetezést kárt valljon emiatt.

Annyit azonban az olajfoltok megjelenésének kiszámítása alapján megtehet, hogy legalább a számítás szerint adódott napokon alaposan átvizsgálja a szőlejét, keresve az olajfoltokat és kivirágzásokat. Ez egyben annak a gazdának is módot ad az ellenőrzésre a ki nem lakik a szőlejében, hanem teszem a közeli városban stb., mert így mégis tájékozása lehet arról, hogy mikor kell szőlejének utána néznie a védekezés céljából.

(A növ. szakosztály 1913. jan. 8-án tartott üléséből.)

Textoris Izabella: Florisztikai adatok Turóc vármegyéből.

Blatnicza községnek a turóczi sikságtól egészen a Krizsna havasig terjedvő, változatos határában, nemcsak majdnem minden növény tenyészik, melyet Wagner J. „*Turóc vármegye edényes növényei*“ című művében felsorolt, hanem azonfelül mások is szép számmal képviselvek. Ha csak a Gagyer völgyét tekintem is, a természetkedvelők ezen kincsesbányáját, sok mellékvölgyével, bérceivel, szikláival és számos zeg-zugával, meg vagyok győződve, hogy teljes florisztikai kiaknázása még a messze jövő feladata.

Alábbiakban az általam Turóc megyében, főleg Blatnicza környékén gyűjtött növények egy részének neveit sorolom fel, nem említve azokat, a melyek Wagner J. idézett művében foglaltatnak. Az érdekesebb növények legtöbbjét a Magyar Nemzeti Múzeumnak adtam át. A revíziót is ott végezték.

A mely növénynél hiányzik a község neve, azt Blatniczán gyűjtöttem. Könnyebb tájékozódás végett a nagyon hosszú Gagyer-völgynek azt a részét, mely az alsó erdőöri laktól a felsőig terjed, Középgagyernek, azt a részét pedig, a mely a felső erdőöri laktól a Krizsna aláig húzódik, Felsőgagyernek nevezem. A községtől egyenes vonalban délkeletnek húzódó másik nagy völgyünknek neve Dolina. Így nevezi itt mindenki. Ez jóval rövidebb a hatalmasan kanyarodó Gagyernél, de természeti szépségekben épp oly kimeríthetetlen. Ugyancsak a Krizsnára vezet fel.

Dryopteris spinulosa (Müll.) O. Ktze. Legtöbb a Plesovicza nevű heg oldalában.

Dryopteris dilatata (Hoffm.) A. Gray. A Tlsztán, a Felsőgagyer jobboldali magaslatain stb.

Equisetum limosum L. A Pribócz és Károlyfalva közötti nagy tócsában, a *Scirpus Tabernaemontani* társaságában.

Equisetum variegatum Schleich. A gagyeri patak mentén mindenütt.

Lycopodium annotinum L. A Tlszta-hegy Szokolovo nevű részében. Nem magam szedtem: egy öreg favágó hozta nekem onnan. Egészen hiteles adat.

Sparganium ramosum Hud s. A síkságon csendes vízben sok helyt.

Potamogeton natans L. A nagyrákói vasúti állomás táján.

Potamogeton pusillus L. Blatniczán alul bőven. Mosócz mellett is van.

Echinochloa crus galli (L.) R. et Sch. A falun aluli káposztásokban.

Typhoides arundinacea (L.) M n c h. Pribócz mellett.

Phleum pratense L. β . *nodosum* L. Középgagyerben és minden mellékvölgye nyílásában.

Phleum phleoides (L.) S i m k. Leginkább a várhegy tövében.

Apera spica venti (L.) Beauv. Vetésekben gyakori.

Avenastrum pubescens Jess. Igen elterjedt fű, réteken, füves dombokon.

Molinia coerulea M n c h. Főleg a Középgagyer magaslatain.

? *Koeleria eriostachya* P a n ő. Plesovicza. Még 1900-ban szedtem. Nagyon közel áll a *K. pyramidata* ssp. *montana* (H a u s m.) D. T.-hoz

Poa pratensis L. Réten, mesgyén, mindenütt.

Glyceria fluitans (L.) R. Br. A falutól lefelé.

Glyceria aquatica (L.) Whlbg. Előbbivel, de ritkábban.

Festuca gigantea Vill. Főleg a Középgagyerben s oldalaiban.

Festuca silvatica (Poll.) Vill. Inkább a Dolinában. Legtöbb a Prazsena nevezetű hegyi kaszáló felső részében.

Festuca arundinacea (Schreb.) A falun alul, egy csendes folyású kis patak mentén. Láttam sokat a Záhoria nevű erdővágásban is.

Festuca heterophylla Lam. ζ . *mutica* N l r. A Közép- és Felsőgagyerben útszélén, az erdők tövében. A Dolinában is láttam.

Festuca glauca Lam. A Gagyer-völgyön végig az útmelleti sziklákon mindenütt. Más helyeken is igen gyakori.

Bromus Benekeni Syma. Völgyben, erdővágásban közönséges.

Brachypodium pinnatum (L.) Beauv. Több erdőben, seregesen.

Elymus europaeus L. Több helyen a hegyek felé, de leginkább csak szálanként.

? *Carex Pairaei* F. Schltz. Plesovicza. Középgagyer. A tóalaktól nagyobb és nyúltabb terméstömlőjével tér el.

Carex remota L. A gagyeri út mellett gyakori.

Carex tomentosa L. Kerpelény község mellett bőségesen. Láttam Laszkár határában is.

Carex caryophyllea. Latour. A Dolina mindkétoldali bércein.

Carex humilis Leyss. Legtöbbje a Plesoviczán, de van másutt is.

Carex sempervirens Vill. Osztrá, Gyurgyasová, Krizsna stb. Igen bőven.

Juncus conglomeratus L. Turócz megyéből már Margittai is közölte. Több helyt, de nem oly gyakori, mint a következő. Lepellevelei rövidebbek, tokjának púpja alacsonyabb, mint az északeurópai növénynek.

Juncus glaucus Ehrh. Vizenyős helyeken mindenütt.

Luzula silvatica (Huds.) Gaud. A magasabb hegyi tájon közönséges.

Allium scorodoprasum L. A várhegy alatt.

Allium oleraceum L. Inkább a Diel nevezetű mezőkön, kőhalmazban, útszélen.

Lilium bulbiferum L. Krizsna-havas. Szorosan véve, néhány lépésnyire a Krizsna zólyom-liptói gerinczén. De ha ott volt, lehetett vagy lehetne valaha a turóczy részben is! Nagyon meglepett, hogy az itteni kertescskék virágát itt a szabadban is megtaláltam. Sajnos, a következő krizsnai kirándulásom alkalmával már csak vaddisznótúrást leltem a lilium helyén, a hol olyan szépen tenyészett a *Pedicularis exaltata* Bess. társaságában. Azóta utóbbit sem vettem észre a Krizsnán.

Epipogium aphyllum (Schm.) Sw. Meglepően sok volt belőle a Gagyer jobboldali fenyves bércein. Azóta e fenyvesek nagy részét kivágták, de maradt is belőlük, s ott bizonyára terem még az *Epipogium* is.

Rumex conglomeratus Murr. Főkép a Dolinában.

Polygonum amphibium f. *terrestre* Leers. Szántók szélén, leginkább vizek közelében.

Chenopodium rubrum L. A fakó libatop társaságában a faluban.

Ranunculus auricomus L. Szebeszló major felé bőven, a *R. cassubicus* L. társaságában.

Ranunculus paucistamineus Tausch. A síkság csendes vizeiben gyakori.

Ranunculus aquatilis f. *heterophyllus* Wallr. Előbbivel patakunk csendes mélyedéseiben.

Camelina alyssum (Mill.) Thell. (= *dentata* Pers.) Lenföldeken.

Conringia orientalis (L.) Dum. Deánfalvi vetésekben.

Sedum maximum Sut. Szántók szélein és csodálatosképen a Középgagyer Chlapova nevű mellékvölgyében bőven.

Spiraea media Schm. Csupán egy öreg bokrára akadtam 1902-ben a Dolina egyik hegyi kaszálóján, de nemrég ugyancsak a Dolinában láttam, hogy egy egész kivágott hegyoldal tele van vele. Lesz bizonyára más helyen is.

Trifolium ochroleucum L. Szebeszló major felé egy helyen és egy száraz, borókás térségen Mosócz felé.

Tetragonolobus siliquosus Roth. Közel Deánfalu határához. Bőven, míg az előrenyomuló eke ki nem pusztítja.

Vicia pannonica Jacq. és *Vicia striata* M. B. vetésben. Mindkettő valószínűleg csak vendég.

Lathyrus silvestris v. *platyphyllus* Retz. Cserjésben a Dubiny erdővágás mellett, 5 cm széles levélkéekkel.

Geranium pusillum L. Közönséges gyom.

Geranium dissectum L. Szántókon gyakori.

Oxalis stricta L. Igen bőven egy vetés szélén.

Euphorbia villosa W. et K. Nedves réteken.

Euphorbia virgata W. et K. A mosóczi határhoz közel eső mezőkön bőven, utak mellett, az *Euphorbia esula*-val.

Viola mirabilis L. A Chlapova előtt.

Viola Riviniana Rechb. A Plesovicza tövében és másutt.

Viola alpestris (DC.) Becker. Az Osztredek havason valósgós szőnyeget alkot.

Epilobium alpestre (Jacq.) Schrk. A Dolinán a Krizsnára menet, de a hegyi kaszálókon is túl.

Myriophyllum verticillatum L. A nagyrákói vasúti állomás mellett egy tócsában.

Scandix pecten veneris L. Vetésben a szentmáriai dombocon. Mult évben Blatniczán is találtam.

Oenanthe aquatica Poir. Egy tócsában Nagyrákó felé.

Pirola chlorantha. Sm. A Dubiny gerinczéről a keleti lejtőn, a *Cirsium pannonicum* Gaud. és a *Campanula bononiensis* L. vonalán át, lefelé egészen a gagyeri út széléig.

Centaureum pulchellum (Sw.) Druce (= *Erythraea pulchella* Fries). A falu körüli legelőknél bőven.

Cuscuta epithimum Murr. Démutkán, csótéseken, igen el van terjedve.

Lycopsis arvensis L. Kerpelény mellett.

Stachys germanica L. Kerpelény.

Scrophularia alata Gilib. A Dolinán végig ki a síkságra. Mosóc mellett is van.

Veronica scutellata L. Igen gyakori a *V. beccabunga* L. mellett, de az utóbbi mégis sokkal közönségesebb.

Melampyrum cristatum L. A Plesovicza gerinczén.

Melampyrum barbatum W. et K. A Plesovicza alatti vetésben. Csak egyszer láttam.

Orphantha lutea (L.) Kern. A Plesovicza déli lejtője tövében.

Orobanche flava Mart. A Gagyervölgyön végig seregesen, a *Petasites hybridus* és a *Petasites albus* Gärtn. gyökerén.

Orobanche ramosa L. Kenderföldeken.

Orobanche reticulata Wallr. Középgagyer. Leginkább a *Carduus glaucus* gyökerén.

Utricularia vulgaris L. Egy árokban a károlyfalvi legelő-

kön. Virítani sohasem láttam, és az utolsó két évben már hiába kerestem ottan.

Valerianella rimosa B a s t. Vetésekben a mosóczi határnál, gyéren. Ez idén csak három szálára tudtam akadni.

Dipsacus laciniatus L. Legtöbb a Gagyerben a várhegy alatt.

Succisa pratensis M n c h. A síkságon, patakunk balpartja melletti réteken.

Bryonia alba L. A falu körül kerítések alatt és bokrokban gyakori.

Adenophora lilifolia (L.) B e s s. f. *polyadenia* B o r b. Először a Mohosov nevű kaszálón a Dolinában akadtam reá 1897 szept. 5-én. Itt oly nagy mennyiségben terem, hogy a levegő telítve volt kellemes illatával. A következő években aztán a Dolina mindkét oldalán több helyen találtam meg, így a Drienok tövében, az Osztra, Jaszenok hegyi kaszálók aljában stb. Sőt a Dolina kezdeténél is nő, kissé rejtett sziklákon és itt augusztus második felébe esik a virágzása.

Aster tinctorius W a l l r. Főleg a Plesovicza gerinczén, de elvértve más hasonló helyeken is.

Erigeron podolicus B e s s. Gyéren egy közeli erdővágásban.

Inula conyza D C. Szórványosan mindenütt. Először a Chlapovában szedtem.

Cineraria aurantiaca H o p p e. A Turóczbella fölött emelkedő Liszecz hegyen.

Senecio nemorensis L. Legnagyobb mennyiségben a Gagyerben.

Lappa major G ä r t n. Kerti gyom, de van a Gagyerben is.

Lappa minor D C. Legtöbbje a Gagyerben.

Carduus lobulatus B o r b. Középgagyerben, sehol sem nagyobb mennyiségben, de sok helyen. Már a Dolina egy mellékvölgyében is észleltem.

Carduus crispus L. Ritkán a közeli erdővágásokban. Felsőgagyer. Dolina.

Cirsium acaule A l l. Szebeszló és Folkusfalva közt.

Cirsium tataricum W. et G r. (= canum $\times$ oleraceum). Középgagyerben egy csoport.

Cirsium lacteum S c h l e i c h (= palustre $\times$ oleraceum). Igen szépen kifejlett példányokban a Felsőgagyerben.

Cirsium erucagineum D C. (= rivulare $\times$ oleraceum). Szedtem a Felsőgagyerben és egy közeli réten három szép példányt.

Cirsium Candolleianum N a e g e l i (erisithales $\times$ oleraceum). Szórványosan a Gagyerben.

Cirsium praealpinum G. B e c k (erisithales $\times$ rivulare). A Chlapova előtt bőven. Az egész Gagyer tele van a Cirsiumok különféle alakjaival s hibridjeivel, de különösen a *C. praealpinum*-nak van sok átmeneti alakja.

Onopordon acanthium L. A neczpáli cigánykunyhók körül és Bálintfalván.

Scorzonera hispanica L. A Chlapova és Prácsova nevű magaslatokon, 45—60 cm magas példányokban.

Taraxacum palustre DC. A határ meg nem szántott, nedves síkságán mindenütt bőven. A Dolinában is megvan.

Lactuca scariola L. Erdővágásokban nagy mennyiségben.

Crepis alpestris Tsch. Főleg a Dolina alhavasí tájától lefelé ereszkedve, a közeli erdővágásokban is; itt rendkívül buján tenyészik.

Crepis tectorum L. Suttói vasúti állomás.

A *Picris Tatrae* Borb. tán sehol sem terem nagyobb mennyiségben, mint a Felsőgagygyerben. Augusztusban messziről sárgállik. Fészkei valamivel kisebbek a tátrai példányokénál.

A *Bupleurum rotundifolium* L. Blatnica környékén gyakori.

A *Sorbus chamaemespilus* (L.) Cr. is szorosan a miénk. 1888-ban hozták le nekem egy gyönyörű vadvirág-csokorban a Dolina Priepaszna nevű kaszálójáról. Egy évvel később magam is szedtem ott három példányt. Igaz, hogy egyszer azután hiába kerestem, de azért hiszem, hogy meg lehetne találni arrafelé. A Fáttrából Borbás is közli.

Meg vagyok arról győződve, hogy további kutatások újabb érdekes eredményekre vezetnének.

(A növényntani szakosztály 1912. évi december 11-én tartott üléséből.)

Blattny T.: Újabb adatok a *Syringa Josikaea* Jacq. fil. elterjedéséhez.

Thaisz Lajos a *Syringa Josikaea*-nak a Magy. Bot. Lapok 1909. évf. 217. lapján¹ 21 lelőhelyét közli, tizenkettőt az északi területről, kilenczet a délről. — Az Ung vízkörnyékéről öt termőhelyet említ, de — miután a bejelentők ugyanazon termőhelyet különböző névvel jelöltek meg — a valóság az, hogy eddig innen csak négyet ismerünk, még pedig:

1. A *Lyutta* folyó mente a Sztanicka-patak és a *Lyutta* összefolyásánál, innen fel és le egy-egy kilométeres szakaszon. [Sóhát (= Csornoholova) és a sztanicai híd közt, utóbbitól 1 $\frac{1}{3}$ km-re, a Holodniszti-réten levő csemetekert kerítése mellé az erdőszet ültette át a sztanicai termőhelyről.]

2. A *Lyutta* folyó baloldali mellékvölgyét képező Bisztricska-patak mente, beömlésétől (429 m.) felfelé 562 m. t. f. magasságig bőven.

3. Kispasztély és Nagypasztély között, a Veliki-patak mindkét oldalán.

4. A Veliki-patak mellékvölgyén Oroszmocsár község területén. A Thaisz által felsorolt lelőhelyek száma 11+9=20.

¹ A *Syringa Josikaea* Jacq. fil. mint növénygeografiai útmutató.

Máramarosi termőhelyéről Janka nyomán annyit tudtunk, hogy Kelecsény község határában fordul elő. Kérésemre Pokorny István erdőmérnök, ökörmezői erdőgondnok vállalkozott arra, hogy itteni előfordulásának közelebbi megjelölése végett termőhelyei után kutatni fog. Hogy fáradozása sikerrel járt, annak bizonyítékául ez év októberében sárgult leveleit és néhány gallyát küldte be hozzám. Kelecsény környékén eddig (1912.) két lelőhelyét találta meg.

1. *A Rieska-patak jobbpartján, ennek a Répinka-patakba való beömlésétől (496 m.) délkeletre fekvő vizenyős réteken.*

2. *A Répinka-patak jobbpartján és az út közötti réteken — a Gyilok dülő alján.*

Valószínű, hogy Kelecsény község felett: Repenye és Iszka környékén is megtaláljuk. Ez irányban a jövő év folyamán fog Pokorny kutatni.

A Biharhegységi eddig ismert előfordulások száma, amint az előrelátható volt, — a legutóbbi évek növényföldrajzi kutatásai folyamán tetemesen gyarapodott. Thaisz kilenczet sorol fel (1909), de két biharmegyei lelőhelyét — melyeket Michalus fedezett fel és ismertetett 1887-ben¹ — elnézte, ezekkel tehát 11-re tehető a szám. Michalus Sándornak e két. — irodalmilag már ismert — adata a következő:

Feketekőrös vízgyűjtője (Bihar vm.):

1. *Valea lu cale völgynek (620 m. 40° 17' k. h. Ferro, 46° 38' é-i szél.), a katonai térkép 609 magass. pontjánál betorkoló mellékvölgye, a jobbparton.*

2. *Vasaskőfalva (= Petrósz) határában a Galbina-völgy balpartján (440 m.), a kat. térkép 435-ös pontja közelében.*

Katona László, m. kir. erdőmérnök 1901-ben a következő lelőhelyét fedezte fel:

3. *Pojána határa, az Izvoru Biharului-nak „Valea Csiresul“ n. mellékvölgyében, a községtől 1¹/₂ órányira (658 m. t. f.).*

Michalus Sándor brádi főerdőmérnöknek eddig nem publikált adata a Sebeskőrös vízgyűjtőjéről:

1. *A Jád-völgy felső szakaszán 3 km hosszban, a kat. térkép 660 és 780 magassági pontjai közt.²*

2. *A Nagyaranyos mentén (Tordaaranyos vm.-ben) nemcsak Albáktól Szerisóráig, de a kat. térképen Lepus-nak jelölt házcsoport, (templompont 859 m) alatt a völgy 849 m magas pontján is, csillámpalahordalékon (Katona László).*

3. *A Nagyaranyos mellékvölgyét képező — Lepus felett*

¹ Erdészeti Lapok 1887. évf. 982. l.

² Thaisz L. — Flatt nyomán — a Feketekőrös mellékének egyetlen helyéről: *Belényesről* említi. — Flatt *belényesi erdők* alatt nem a Belényes környékieket értette, de a belényesi g. kath. püsp. urad. jád-völgyi erdeit. A Jád-völgy éppen ezen — Biharfüred alatti — szakaszából említi Michalus is.

2 km-re ezzel egyesülő — *Riu-albu patak mentén 926 m magasságig szórványosan*¹ (*Katona László*).

Szamos melléki termőhelyét az irodalom röviden Melegszamos-nak jelöli. — Állítólag Melegszamos község alatt és környékén nem fordul elő; *Katona László* megjelölése szerint:

1. *Melegszamos községtől fölfelé haladva a folyó jobboldali — Pareu Izvoruluj n. — mellékpatakának torkolatától (470 m) egész Jósikafalváig (= Béles) 934 m.*

2. *A Béles völgyén Jósikafalvától a Pareu Móri torkolatáig (felsőhatár 955 m).*

Michalus Sándor é az érdem, hogy oly vármegyében és oly folyó vízgyűjtőjén fedezte fel ezt a növényt, melynek területéről eddig teljesen ismeretlen volt. *A Fehérkörös mellékén, Hunyadvármegyében* magam is láttam és szedtem virágzó ágát: *a Gajna déli lejtőin eredő Obersia-völgy jobbpartján, közvetlenül a patakparton* (520 m. 40° 21' k. h. Ferro, 46° 18' é. sz.). Igen kevés példánya nő itt és felfő, hogy a bükkösök folyamatban levő letarolásakor végleg kipusztul.

Az itt felsorolt lelőhelyekkel az Északkeleti Kárpátok területének *S. Josikaea* termőhelyei tizenkettőre, a biharhegységi tizenhatra emelkednek s így *eddig összesen 28 lelőhelyét ismerjük*; — folyómellékek szerint: *a) Ung vízgyűjtője 4, b) Latorca vízgyűjtője 6, c) Nagycsík vízgyűjtője 2, összesen 12; d) Sebeskörös vízgyűjtője 7, e) Feketekörös vízgyűjtője 3, f) Fehérkörös vízgyűjtője 1, g) Aranyos vízgyűjtője 3, h) Szamos vízgyűjtője 2, összesen 16.*

(A növ. szakosztály 1912. évi dec. hó 11-én tartott üléséből).

IRODALMI ISMERTETŐ.

Pantocsek József: A Fertő tó kovamoszat viránya. (Bacillariae lacus Peisonis). 4 táblán, 200 rajzzal. Pozsony, 1912.

Ez a vékony füzet a Fertő tó kovamoszatainak felsorolását tartalmazza, a szerzőnek 16 éves megfigyelései alapján. A szerzőnek világszerte ismeretes szakavatottsága, lelkiismeretes munkája, pontos megfigyelései, kitűnő rajzai ezt a kis művecskét botanikai irodalmunk legjobb művei közé emelik.

A munka leíró részében 133 fajt, 38 varietast és formát sorol fel, melyek 29 génuszba tartoznak. Ezek között van egy új génusz, (a *Carnegia* *Pant.*) 26 új faj és 16 új varietas. Ezeknek rövid diagnózisát latinul közli. Közli továbbá valamennyi felsorolt kovamoszatnak *magyságát, bordáinak és vonalainak számát 10 μ-ben, valamint majdnem mindenikének rajzát is.*

A Bevezetésből megtudjuk, hogy a Fertő kovamoszataival leg-

¹ V. ö. Botan. Közlem. 1910. évf. 163. 1.

először Grunow foglalkozott, a ki összesen 47 fajt és varietast közölt a múlt század 60-as éveiben a bécsi Zool. bot. Ges. folyóiratában. A Schmid-féle „Atlas für Diatomaceenkunde“ öt fertői kovamoszatot ábrázol. Pantoesek csak azokat sorolja fel, a melyeket maga észlelt.

A szerző a felsorolt fajok legnagyobb részét elegyes vízben élő kovamoszatnak ismerte fel, a melyek arról tanuskodnak, hogy a Fertő medenczéje a pontusi vagy a szarmát tenger maradványa. Kovamoszatflóráját hasonlónak mondja az északamerikai Saltlak Utah és a németországi mannsfeldi tó kovamoszatflórájához. Hasonló továbbá ama fosszilis flórához, melyet a csehországi Franzensbad és Eger között elterülő diatomatelep magában rejt.

Igen érdekesek a Bevezetés ama sorai, a melyekben az érdemes szerző a Fertő tó tervezett lecsapolásával foglalkozik. Kémiai elemzések adataival kimutatja, hogy a tó vizének és talajának határozottan sós jellege van. Középeurópában a Fertő körül van a leggazdagabb halophyta flóra, a mit az a 64 halophyta virágos növény tanúsít, melyet itt gyűjtöttek. Hogy mekkora a talaj és a víz sótartalma, az különösen 1865-ben volt szembeszökően észrevehető. Ez időben napról-napra várták a tó teljes kiszáradását. A tó kiszáradt fenekét, ameddig csak a szem ellátott, kivirágzott só borította oly mennyiségben, hogy az egész vidék behavazott tájképhez hasonlított és a csalódást még fokozta, hogy az ember lába alatt sóréteg ropogott és a tócsák felszínén jégtablák módjára sótablák terültek el.

Pantoesek véleménye szerint a tó feneké, meg a tó körüli terület, ha arról a vizet el is távolítják, sohasem lesz mezőgazdaságilag hasznavehető terület, mert az szikes sivataggá alakulna át. Különben sem hiszi, hogy a tó magától kiszáradna. Kétkelkedik a mesterséges lecsapolás sikerében is, mert a Fertő medenczéje mélyebben fekszik a Duna medrénél. Ha pedig a lecsapolást mégis megkísérelnék, az már rendkívül költséges voltánál fogva is, a községet nyomorúságba sodorná, ezenkívül katasztrófaszerű veszedelmet hozna a tó körüli mező-, kert- és szőlőgazdaságra is. Fejtegetését végül így fejezi be:

„És mert a tónak mesterséges kiszáritását már azon körülménynél fogva is lehetetlennek tartom, mert azt kétségtelenül fenék alatti vizek táplálják, a melyeket megszüntetni képtelenség, hangsúlyozom, hagyják abba a tónak esztelen, költséges lecsapolását, mint a gazdaságra nézve felette káros kísérletet és biztosítsuk a Fertő létét, mint Középeurópa egyetlen elegyes vízi medenczéjét sajátos sós állat- és virány értékében, hazánk és a tudomány hasznára“.

„Minősítse a törvényhozás, ha kell, ezen páratlan sajátos élettel bíró vízterületet védőterületnek, mely eszme, ha megvalósul, csak áldásossá válik úgy a tudományra, mint a gazdaságra nézve. Szolgáljon tehát továbbra is a tó az eredeti mocsári életnek, védjük ezt a tudomány érdekében és ne engedjük, hogy a Fertő tó páratlan eredeti jellegét — annak kiszáritásával — egy sivár, boldogtalan, szegyenletesen szegény szikes sivatag váltsa fel.“

A Fertő kovamoszatflóráját a Balatonéval összehasonlítva úgy

találtam, hogy a Fertő kovamoszatjai közül 69 (azaz 40⁰/₀) megvan a Balatonban is. Hogy a két nagy magyar tó kovamoszatflórájában feltűnőbb különbség is van, azt az az érdekes jelenség is bizonyítja, hogy a Balaton 14 Synedrāja közül egy sincs a Fertőben, a melynek azonban más 7 Synedra faja van.

Azok részére, a kik Pantocsek munkáját használni fogják, idejegyzem a következő helyreigazításokat: a 23. old. 10-ik sorában alulról 138 helyett 139; a 24. old. 5-ik sorában felülről *Iridis E.* helyett *firma K g.* és a 24. old. ugyanazon sorában pag. 64 helyett pag. 65 irandó. A szerzőnek a „Balatoni kovamoszatok“ cz. művében pedig a 69. oldalon a *Scolioleura balatonis* Pant. nevet cserél. Helyes neve Pantocsek legújabb megállapítása szerint: *Navicula Kozlowii* Mereschk. var. *elliptica* Mereschk.

A praeparátumokat a lipcei E. Thum mikroszkopiai praepparator készítette.

A gyűjtésben nagy sikerrel segédkezett Szabó József, a soproni ev. főgimnázium tanára. A szerzőt e munka megírására, a mint azt maga is bevallja, hátramaradottságunk serkentette. Hazánk természetrajzi viszonyainak kikutatásában valóban nagyon visszamaradtunk. Ezt sokan érezzük, de sajnos, csak kevés olyan lelkes, szorgalmas munkásunk van, mint Pantocsek József! *Moesz Gusztáv.*

(A növ. szakosztály 1913. febr. 12-én tartott üléséből.)

Janchen, E. „Die europäischen Gattungen der Farn- und Blütenpflanzen“. — II. Aufl. Leipzig und Wien, 1913. 60. old. A Pteridophyták, Gymnospermák és Angiospermák európai génuszainak névsorát tartalmazza, Wettstein rendszere szerinti sorrendben. — Ismeretes, hogy Janchen, nomenklaturai kérdésekkel régóta behatóan foglalkozik; dolgozatai a nemzetközi botanikai kongresszus munkálataihoz is sokban alapul szolgáltak. Így a szóban levő génusz-katalogus igen autentikus helyről ered és különösen a prioritás elve alapján érvényes nevek ismertetésében van a főjelentősége. Hogy a prioritás elve az egyedüli, a melynek alapján valamikor a botanikai nomenklaturában bizonyos megállapodást remélni lehet, azt felesleges volna bővebben kifejtenem. Annak daczára is kétségtelen azonban, hogy bizonyos megszokott nevek, mint pl. *Scolopendrium*, *Nymphaea*, *Epipactis*, *Alsine*, *Himantoglossum* stb. a melyek munkákban, herbáriumokban, botanikus kertekben stb. régtől fogva használatosak, nehezen és csak hosszú időn át tartó következetes munka alapján lesznek kiküszöbölhetők, vagy átváltoztathatók.

Janchen génusz-katalogusának másik, szintén igen fontos, sőt tudományos szempontokból sokkal fontosabb oldala a génuszok megállapítása, a miben ez a második kiadás sokkal aprólékosabb tagolást mutat, mint az első. Az első kiadásban ugyanis 32 Pteridophyta. 8 Gymnosperma 899 kétszikű és 260 egyszikű, vagyis összesen 1199 európai génusz van közölve. Ezzel szemben a második kiadásban 34

Pteridophyta, 9 Gymnosperma, 1005 kétszikű és 292 egyszikű, vagyis összesen 1340 európai génusz van közölve, tehát 241-el több, mint az előző kiadásban. A második kiadásnak nagy előnye az, hogy a tribusok szerinti elkülönítést is tartalmazza.

A génuszok körülhatárolása éppen úgy, mint maga a rendszer is sok tekintetben egyéni felfogás dolga és így természetes, hogy J a n c h e n génusz-katalogusa főleg nomenklaturai szempontokból jelentőségteljes, illetőleg a nomenklatura konvencionális természeténél fogva, ebből a szempontból bizvást számíthat a katalogus arra, hogy vezérfonalul és tájékoztatóul szolgáljon. — Ebből a szempontból a munka teljességéhez és használatához nagyban hozzájárulna az, ha a génusznevek után az évszám és az illető forrásmunka rövid czíme is közölve volna.

Tuzson J.

(A növ. szakosztály 1913. febr. 12-én tartott üléséből.)

APRÓ KÖZLEMÉNYEK.

m. g. A Magyar Nemzeti Múzeum növénytani osztálya egy régen érzett kívánságnak tett eleget, a mikor megindította a „*Flora Hungarica exsiccata*“ kiadását, melynek f. évi február havában jelent meg első centuriája. Az első száz növény jegyzékét l. a 24—28. oldalon. A mű céljáról és rendeltetéséről a mellékelt körlevél következő sorai tájékoztatnak: „Ezzel a művel nemcsak hazai növényeink ismeretét óhajtjuk terjeszteni, hanem a beérkező csereklüdemények révén a M. N. Múz. növénygyűjteményét is gazdagítani. Meg vagyunk arról győződve, hogy e művel a hazai kulturát szolgáljuk és jelentékeny mértékben járunk ahhoz, hogy a külföld a magyar flórát magyar forrásból ismerje meg! Célunkat annál sikeresebben érhetjük el, minél élénkebb támogatásban részesülünk a magyar szaktársak részéről. Kérjük ezért munkatársainkat, hogy egy-egy érdekesebb növényfajból 100—100 herbáriumi példányt gyűjtsenek vállalatunk részére“.

m. g. Egyéni eltérések fiziológiai reakcióban. P a á l Á. ily című tanulmányának első részét, a hőmérsékletéről és a geotropismusról M á g o c s y-Dietz S. mutatta be a Magy. Tud. Akadémia harmadik osztályának f. évi február hó 17-én tartott ülésén. A szerző vizsgálataiból kiderül, hogy a geotropikus reakcióidőben mutatkozó egyéni eltérések nagysága a hőmérséklet szerint változik. Legkisebbek az egyéni eltérések akkor, ha a reakció az optimális hőmérsékleten megy végbe, valamint akkor is, ha a növények a növekedés teljességében vannak. Valószínűnek tartja, hogy általában minden életműködésben, az egyéni eltérések, a legkedvezőbb külső körülmények közt, a legkisebbek.

m. g. Magyarország egy új behurczolt gyomja. D e g e n Á. és L e n g y e l G. Kispeszt mellett, a Cséry-telep személtlerakodó területén megtalálták az *Amarantus crispus*-t több példányban. Európában 1848-ban gyűjtötték először, azóta több helyen bukkant

fel, de csak 1912-ben sikerült honosságát megállapítani. Thellung szerint Argentínából származik. (Magy. Bot. Lapok 1912. 238. old.)

m. g. Az örökzöld növények felkarolása. Kertjeink csak nyáron pompáznak, az év hidegebb felében szomorú, sivár képet nyújtanak. Ambrózy I. báró teljesen új csapáson jár, a mikor a téli hónapokban is az eleven zöld szint akarja uralkodóvá tenni. Ezt a gondolatát meg is valósította malonyai parkjában, melyben a szabadou kitelelő örökzöld növényeknek rendkívül nagy száma valóságos bozótokat és ligeteket alkot, melyek a parknak délvidéki jelleget adnak. Közel 20 éve foglalkozván az örökzöld növények nagyszabású kultiválásával, gazdag tapasztalatokat gyűjtött, melyekről röviden és igen vonzóan cikket írt Silva-Tarouca E. gróf: „Unsere Freiland-Laubgehölze“ cz. szépen és gazdagon illusztrált könyvébe.

m. g. Alsó-Ausztria új virágos növényei. Teyber A. az Oest. Bot. Zeitschr. 1913. évf. 21—22. oldalán a következő fajokat és hibrideket sorolja fel: *Avenastrum desertorum* (Less.) Podp., *Erysimum durum* Presl, *Petasites Rechingeri* Hayek (= *P. hybridus* × *albus*), *Centaurea Hödliana* Wagner (= *C. jacea* × *rhenana*), *Centaurea similata* Hausskn. (= *C. jacea* × *pseudophrygia*), *Senecio subnebrodensis* Simk. (= *S. rupestris* × *viscosus*), *Viola tricolor* (L.) Wittr. ssp. *genuina* Wittr. Utóbbi a szerző szerint Magyarország és Ausztria területéről eddig ismeretlen volt.

m. g. Az *Opuntia* orsóalakú fehérjéje. Kristályalakú fehérje vegyületeket számos növény testében találtak. A más alakú fehérje testecskék ritkábbak. Gicklhorn J., a bécsi egyetem növényfiziológiai intézetének asszisztense az *Opuntia*-félék néhány fajában bőven talált fehérjetestecskéket. Ezek orsó- vagy félhordalakuak. Egyik végük gyakran ostorszerűen kihegyezett. Legnagyobb mennyiségben a szártagok középső részében helyezkednek el, még pedig merőlegesen a szár felületére. Ezeknek a fehérjeorsóknak feladata bizonyára az, hogy a növény részére tartaléktápanyagot szolgáljanak. (Öst. Bot. Zeitschr. 1913. 8. old.)

m. g. Gombamérgezések Franciaországban. Sartory A.: Les empoisonnements par les champignons. cz. munkájából megtudjuk, hogy 1912. évben a nyár folyamán a legtöbb mérgezést a gyilkos galócza (*Amanita bulbosa* Bull.) okozta. 97 mérgezési eset közül 51 volt halálos. Ugyanezen gomba sárgaszínű változata (*A. citrina*) 26 esetben idézett elő mérgezést, ebből 12 halálos volt. Fehérszínű változata, az *A. verna* két mérgezési esete gyógyulással járt. A *Hyporrhodius* (*Entoloma*) *lividus* (Bull.) Schröt. 66 esetben okozott megbetegedést, de csak egyszer halálosat. A *Volvaria gloiocephala* (DC.) Quel. két mérgezési esete közül az egyik halálosan folyt le.

m. g. Lombjuktól megfosztott fás növények mesterséges rügyfakadása. Jesenko F. a nyár végével lekopasztott fás növények rügyeibe hígított alkoholt, hig éthert és vizet injiciálva, azokat korai rügyfakadásra készítette. Ezt a kísérletet levágott és vízbe helye-

zett ágakkal is megismételte. A *Quercus pedunculata*-nál és a *Carpinus betulus*-nál a kísérletek csak részben sikerültek. Később ősszel koncentráltabb alkoholt és étert kell használni. Télen és tavasz felé ellenben a higabb keverékek adják a jobb eredményt. (Ber. deutsch. bot. Ges. 1912. 226. old.)

m. g. Symbiotikus baktériumok levéltetűben. Peklo I.-nak sikerült az *Acer platanoides* levelén élő *Aphis* testéből egy baktériumfajt kitenyészteni, melyről azt gyanítja, hogy az az *Azotobacter* génuszba tartozik. Legnagyobb mennyiségben az ú. n. mycetocya-ban található, melyet a zoologusok sokáig a levéltetű különleges szervének tekintettek. (Ber. deutsch. bot. Ges. 1912. 416. old.)

m. g. Az ultraibolya sugarak hatása a vegetációra. Stoklasa J., Senft E., Straňák Fr. és Zdobuiky W. igen nevezetes eredményekről számolnak be a Biol. Listy 1912. évfolyamának 81. oldalán. Vizsgálva a higanylámpa sugarainak a csiránövényekre gyakorolt hatását, azt tapasztalták, hogy az etiolált növény már 1—2 óra múlva is zöldülni kezdett. A zöld növények chlorophyllja nem változott meg, bár a levelek élénkebb zöld színt nyertek, míg a protoplasma elhalt. Az *Azotobacter chroocoeum*-mal végzett kísérletek arra engednek következtetni, hogy az ultraibolya sugarak közül csak a legrövidebb hullámhosszú sugaraknak van öllé képességük. Megállapítják az asszimiláció valószínű menetét is, kiindulván a növényekben jelenlevő szénsavas káliumból: 1. $K_2CO_3 + CO_2 + H_2O = 2KHCO_3$. 2. $2KHCO_3 = K_2CO_3 + HCOOH + O$. 3. $HCOOH = HCOH + O$. 4. $6HCOH = C_6H_{12}O_6$.

m. g. A levél megfagyása. Raman vizsgálatai kiderítették, hogy a körtefa megfagyott leveleiben a kálium és a foszfor mennyisége megfogyott, míg a mész mennyisége megszaporodott. Ez a jelenség emlékeztet az őszi levélhullásra, mert a természetes módon elhaló levelekben is ugyanilyen kémiai változások mennek végbe. A fehérjetartalom nem változott. (Zeitschr. f. Bot. 1913. 120. old.)

m. g. Osmotikus nyomás. Hannig E. 62 egymástól nagyon különböző növényfajjal végzett kísérletei egybehangzóan azt mutatták, hogy az osmotikus nyomás a gyökerek szöveteiben kisebb, mint a levélben. (Ber. deutsch. bot. Ges. 1912. 194. old.)

m. g. A gumós *Begonia* korai virágzása. Dopuscheg-Uhlár tapasztalata szerint a gyökerek eltávolításával a gumós *Begonia* korai virágzásra lehet készíteni. (Flora 1912. 172. old.)

HELYREIGAZÍTÁS.

A Botanikai Közlemények 1912. évi kötetének 213. oldalán a 4. bekezdés utolsó sorában „túlnyomó többsége“ helyett: „*túlnyomó többsége* illetoleg kevés“ olvasandó. — (Tuzson J.)

NÖVÉNYTANI REPERTÓRIUM.¹

(Rovatvezető: KÜMMERLE J. BÉLA.)

a) *Hazai irodalom:*

A d a m o v i é, D r. L u j o: Biljnogeografske formacije zagorskich krajeva Dalmacije, Bosne, Hercegovine i Crne Gore. I. Dio. Vegetacijske formacije nizina, brežuljaka i nižih brda. (Dalmácia, Bosznia, Hercegovina és Montenegro benföld helyeinek növénygeographiai formációja. I. rész. A síkság, dombvidék és az alacsony hegységnek növénytenyészteti formációja.) — Rada Jugoslavenske Akademije Znanosti i Umjetnosti. Vol. 193. 1912., p. 2—30 old.

— — Biljnogeografske formacije zimzelenog pojasa Dalmacije, Hercegovine i Crne Gore. (Dalmácia, Hercegovina és Montenegro örökzöld övének növénygeografiai formációja.) Cum. tab. 24. — Rada Jugoslavenske Akademije Znanosti i Umjetnosti. Vol. 188. 1911., p. 1—54.

A u g u s z t i n B é l a dr.: A francia terpentín hazája. (Die Heimat des französischen Terpentin.) 8 ábrával. (Mit 8 Abbildungen.) — Gyógyszerészi Értesítő. 1913.-évf., 302—309. old.

— — A sáfránytermelés Franciaországban. (Über die Safran-Cultur in Frankreich.) 3 képpel. (Mit 3 Abbildungen.) — Gyógyszerészi Folyóirat. VII. köt. 1912., 248—351. old.

A u j e s z k y A l a d á r dr.: A bakteriumok elterjedése. (Über die Verbreitung der Bakterien.) — Természettudományi Közlöny. XLIV. köt. 1912., 797—811. old.

B a r t h a Á b e l: Óriás fenyő. (Riesen-Tanne.) Képpel. (Mit Abbildung.) — Erdészeti Lapok. LI. évf. 1912., 995—1001. old.

A címbe jelölt fa egy 55·56 m magas jegenyefenyő, mely Besztercze-Naszód vármegyének Romoly község erdejében van. (Der im Titel genannte Baum ist eine 55·56 m hohe Tanne, die in den Waldungen des Ortes Romoly im Komitat Besztercze-Naszód vorkommt.) Törzse mellmagasságban 195 cm vastag és 58.066 m³ fatömeggel bír. (Der Stamm ist in Brusthöhe 195 cm dick und besitzt ein Holzquantum von 58.066 m³.)

B l a t t n y T i b o r: Megjegyzések Pax „Grundzüge der Pflanzenverbreitung in den Karpathen“ (I. és II. kötet) című munkájához. (Bemerkungen über F. Pax: „Grundzüge der Pflanzenverbreitung in den Karpathen“. Bd. I., II.) — Botanikai Közlemények. XI. köt. 1912., 185—193 és (38)—(45.) old.

F e h é r J e n ő: Albinó állatok és növények. (Albino Tiere und Pflanzen.) — Pesti Hírlap. 1913. évf. január 5-iki szám.

— — A pók a virágban. (Die Spinne in der Blüte.) — Uránia. XIII. évf. 1912., 29. old.

— — Kleistogamiáról. (Über Kleistogamie.) 1 rajzzal. (Mit 1 Abbildung.) — Uránia. XIII. évf. 1912., 402. old.

¹ E rovat alatt rendszeresen közöljük a nyomtatásban megjelent hazai eredetű, vagy hazai vonatkozású új szakirodalmat, kiterjeszkedvén a növénytannak minden ágára. Kérjük e végből a szerzőket, hogy megjelent közleményeiket a rovatvezetőnek beküldeni, vagy pedig a megjelent közlemények forrásáról őt értesíteni szíveskedjenek. (Szerk.)

— — Peloriás *Linaria vulgaris* előfordulása Budapesten. (Über das Vorkommen von Pelorien von *Linaria vulgaris* in der Umgebung von Budapest.) — Magyar Botanikai Lapok. XI. köt. 1912., 275—278. old.

— — Tátót pártás virágú gyujtoványfü. (Blüte mit offener Blumenkrone bei *Linaria vulgaris*.) 1 rajzzal. (Mit 1 Abbildung.) — Uránia. XIII évf. 1912., 36. old.

— — Virágbiológiai feljegyzések. (Blütenbiologische Aufzeichnungen.) — Uránia. XIII. évf. 1912., 306. old.

Gyórfy István dr.: Az arankáról. — Függetlenség. X. évf. 294. sz. 1912. december 24., 39—40. old.

— — A murányi vár növénykinese. — Murányvölgye. II. évf. 36. sz. 1912 szeptember 8., 1—2. old.

A szerző a *Daphne arbuscula* Čel. termőhelyéről emlékszik meg. (Der Verfasser spricht über den Standort der *Daphne arbuscula* Čel.)

— — Bibliographia botanica Tatraënsis. I. A Magas-Tátra flórájára vonatkozó botanikai irodalom ismertetése. — Magyarországi Kárpátgyegesület. Évkönyve. XXXIX. évf. 1912., 54—58. old.

— — Végpusztulás fenyegeti köszméténket. — Szepesi Hírnök. XLVIII. évf. 28. sz. 1910 július hó 9., 2. old.

Herke Sándor: Adatok a pillangós virágú növények nitrogén fölvételéhez. (Beiträge zur Stickstoffaufnahme der Leguminosen.) — Kísérletiügyi Közlemények. XV. köt. 1912., 790—800. old.

Hirc, Dragutin: Iz bilinskoga svijeta Dalmaeije. (Dalmáciai növényvilágából.) III. Oko Bokeljškoga Zaliva. (A Bocche die Cattaro környéke.) — Glasnik Hrvatskoga Prirodoslovnoga Društva. XXIV. vol. 1912., p. 1—61.

Istvánffi Gyula dr.: Hogyan védekezünk a peronospora ellen. (Wie schützen wir uns der Peronospora gegenüber.) I. táblával. (Mit I. Tafel.) Ötödik javított kiadás. (Fünfte verbesserte Ausgabe.) A m. kir. földművelésügyi miniszter kiadványa. Budapest, 1912., Hornyánszky Viktor nyomdája. 9. old. 8°.

Kövessi Ferencz dr.: A növényi szőrök nitrogén-assimilálási képességéről. (Über die Nitrogen-Assimilations-Fähigkeit der Pflanzenhaare.) I táblával. (Mit I. Tafel.) — Matematikai és Természettudományi Értesítő. XXIX. köt. 1911., 882—930. old.

Kümmerle Jenő Béla dr.: Species nova Filicum neotropica. — Annales Musei Nationalis Hungarici. X. köt. 1912., 540. old.

Species nova: *Trichomanes Ujhelyi Kumm.* in Columbia (leg. J. Ujhelyi.)

Lacsny Incze Lajos: Adatok a Nagyvárad melletti meleg vizek algaflórájához. (Beiträge zur Algenflora der Thermalwässer bei Nagyvárad.) — Botanikai Közlemények. XI. köt. 1912., 167—185. és (37.) old.

Lyka Károly: A malonyai park. (Der Park von Malonya.) — Magyar Figyelő. III. évf. 1913., 45—49. old.

A szerző báró Ambrózy István örökzöld parkját ismerteti.

— — Az utolsó virág. — Uj Idők. XVIII. évf. 1912., 333—334. old

A szerző a budai hegyek *Sternbergia* növényéről szól.

Moesz Gusztáv dr.: Az orgona másodszeri virágzása bogár-
rágás következtében. (Proanthesis bei *Syringa vulgaris* infolge Insektenfrass.)
— Botanikai Közlemények. XI. köt. 1921., 193—196. és (49.) old.

— — Két érdekes homoki csészegombáról. (Über zwei interessante
sandbewohnende Discomyceten.) I. *Sarcosphaera ammophila* (Dur. et Lév.)
Moesz. — II. *Sepultaria arenicola* (Lév.) Rehm. 9 ábrával. (Mit 9 Figuren.)
— Botanikai Közlemények. XI. köt. 1912., 196—201. és (45)—(48.) old.

— — Milyen fűszert és gyümölcsöt ismertek a brassóiak a XVI.
században. (Was für ein Gewürz und Obst haben die Einwohner der Stadt
Brassó gekannt in XVI. Jahrhundert.) — Uránia XIV. 1913. 74—76. old.

Náray Andor: Sárga festanyagot képző új baktérium a tejben.
(Gelben Farbstoff hervorrufendes neues Bakterium der Milch.) Két táblával.
(Mit 2 Tafeln.) — Kísérletügyi Közlemények. XV. köt. 1912., 671—687. old.

Species nova: *Bacterium chromoflavum* Náray.

Páter Béla dr.: A vadon termő gyógynövények, valamint a gazda-
sági melléktermékek gyógyszerári értékesítésének rövid ismertetése. Irta . . .
Pályadijat nyert mű. 3. kiadás. 74 ábrával. Megjelent az Országos Gazdasági
Egyesület könyvkiadó vállalatában. Budapest, 1912. Pátria nyomdája. — Ára
füzve 5, vászonba kötve 6 kor.

Rothschnek Jenő: A kávéról. 5 képpel. — Természettudo-
mányi Közöny. XLV. köt. 1913., 25—37. old.

Sántha László: dr.: Baktériumvizsgálat tussal. 1 képpel. —
Természettudományi Közöny. XLV. köt. 1913., 42—46. old.

Schilberszky Károly dr.: Pleistocaenkorú mohafaj Kecske-
métről. (Ein aus dem Pleistocaen stammendes Moos von Kecske-
mét.) 9 ábrával. (Mit 9 Figuren.) — Matematikai és Természettudományi Értesítő. XXX.
köt. 1912., 632—653. old.

Species fossilis nova: *Hymnum Hollósianum* Schilb. in formationis
pleistocaen. turfosis ad Kecske-mét. (Leg. dr. L. Hollós.) Proxime accedit
ad species recentes duas: *H. Schreberi* et *H. cuspidatum*, et ad speciem
fossilem *H. Taramellianum*. Farn.

Schneider József: *Victoria regia* Lindl. Képpel. (Mit Abbil-
dung.) — A Kert. XVIII. évf. 1912., 615—616. old.

A szerző a czímben jelölt növény kulturájára vonatkozó eljárásokat
ismerteti, melyek alapján a növény a budapesti egyetemi növénykert
aquariumában kitünően tenyészik. (Der Verfasser errörtert die Kultur Methoden
der im Titel genannten Pflanze, laut deren die Pflanze im Aquarium des botanischen
Gartens der Universität in Budapest vorzüglich gedeiht.)

Szabó Zoltán dr.: Carolus Linnaeus. — Karrierék, Nagy tudósok
cz. kötete. Budapest, 1912. A Karrierék, kiadóhivatala. 126—142. old.

Szartorisz Béla: *A Trifolium angulatum* W. et K. és a *Trifo-
lium parviflorum* Ehrh. gazdasági jelentőségéről. (Über die wirtschaftliche
Bedeutung von *Trifolium angulatum* W. et K. und *Trifolium parviflorum*
Ehrh.) — Kísérletügyi Közlemények. XV. köt. 1912., 782—789. old.

Tuzson János dr.: Borbás Vincze herbáriuma. (Das Herbarium von
V. Borbás.) — Botanikai Közlemények. XI. köt. 1912., 205—207. és (50.) old.

— — Jelentés oroszországi utamról. (Bericht über meine russische
Reise.) — Akadémiai Értesítő. XXIV. köt. 1913., 15—29. old.

Növénygeographiai ismertetés. (Eine pflanzengeographische Schilderung.)

— Növényföldrajzi megjegyzések. (Pflanzengeographische Bemerkungen.) — Botanikai Közlemények. XI. köt. 1912., 207—214. old. és (50.) old

— Válasz az előbbi cikkekre. (Erwiederung.) — Botanikai Közlemények. XI. köt. 1912., 204—205. old.

Wagner János: Észrevételek Tuzson J.: „A Fritillaria tenella alakjai“ című cikkére. (Bemerkungen zu Tuzson's Arbeit „Über die Formen von Fritillaria tenella.“) — Botanikai Közlemények. XI. köt. 1912., 201—203. és (50.) old.

b) Külföldi irodalom:

Adamovič, Dr. Lujó: Vegetationsbilder aus Dalmatien. Mit 12 Textabbildungen. — Österreichs Illustrierte Zeitung. Jahrg. 1912., Seite 1307.

Ambrózy István dr. báró: Immer- und wintergrüne Laubgehölze. Mit 9 Abbildungen. — Silva Tarouca „Unsere Freiland-Laubgehölze“. Leipzig—Wien, 1913. 30—39. old.

Briquet, Dr., John: Règles internationales de la nomenclature botanique, adoptées par le congrès international de botanique Vienne 1905, deuxième édition mise au point d'après les décisions du congrès international de botanique de Bruxelles 1910. Jena, 1912. G. Fischer. G. Pag. 110. 4°.

Christ, Dr. Hermann: Die ungarisch-österreichische Flora des Carl Clusius vom Jahre 1583. — Österreichische Botanische Zeitschrift, LXII. Jahrg. 1912., S. 330—334. u. 393—394.

Györffy István dr.: Molendoa tenuinervis Limpr. in America arctica. With plate. — The Bryologist. Vol. XV. 1912., p. 75—81.

Pampanini, dr. Renato: La Genista sericea Wulf. e la sua distribuzione in Italia. — Nuovo Giornale Botanico Italiano. Nuova serie. Vol. XIX. 1912., p. 327—348.

A szerző hazánkából a következő új formákat említi: *Genista sericea* Wulf. var. *typica* Pamp. (in Croatia Dalmatiaque), forma *genuina* Pamp. (in Croatia Dalmatiaque), forma *micrantha* Pamp. (Portoré, Fiume [leg. Noë, Sadler, Smith], in monte Tersatto ad Fiume [leg. Noë], Drenova ad Fiume [leg. Noë, Janchen, Rossi], Martinseica [leg. Rossi, Evers, Stapf], Karlobag [leg. Schlosser]; ad formam *genuinam vertens* (Fiume [leg. Sadler] in monte Tersatto ad Fiume [leg. Mary F. Spencer], Lika: sine loco [herb. L. Farkas Vukotinovič], Croatia: sine loco [leg. Maly]); forma *racemosa* Pamp. (Dalmatia: in monte Ostra Glavica ad Ragusam [leg. Degen]; forma *capitata* (Panč.) Pamp. ad formam *genuinam vertens* (Dalmatia: Zara [herb. Ball]); forma *serbica* Pamp. (in saxis alpinis Velebit [herb. L. Farkas-Vukotinovič]); — var. *rigida* Pamp. f. *genuina* Pamp. (syn. *G. humifusa* Alschinger, *Cytisus sericeus* Vis.) (Dalmatia: Zara [leg. Alschinger sub *G. humifusa*], in monte Biokovo [leg. Clementi], Ombla [leg. Pichler], Mte Imperial [leg. Pichler], in saxosis supra Ragusam [leg. Pichler], Lapad [leg. Bornmüller], in sylvis Velebit, Mossor, in coll. circa Clissa, Much, Ragusa et in monte Sterganez [leg. Visiani]); ad var. *typicam vertens* (Velebit: in monte Ljubičko brdo ad Ostarijam, in monte Sladovaca ad Osta-

rijam [leg. Filarszky et Kümmerle], in monte Pitomo brdo supra Lukovo-Sugarie [leg. Kümmerle], in monte Razani vhr supra Jablanae [leg. Kümmerle], in monte Razanacki vrh (Poljana) supra Sarica dupe [leg. Kümmerle], in monte Kiza ad Ostarijam [leg. Kümmerle], in monte Veliki Stolac ad Sugarska duliba [leg. Kümmerle], in monte Lisac supra Stinica [leg. Kümmerle], in Siljevo brdo ad Sugarska duliba [leg. Degen], in monte Visocica [leg. Watzl]; in monte Pisarola ad Zengg [leg. Kümmerle], Nehaj ad Zengg [leg. Filarszky, Moesz et Kümmerle], Mte Imperial ad Ragusam [leg. Jabornegg]; Hercegovina: Uskoplje et Ivancica [leg. Janchen]; forma *parviflora* Pam p. (Dalmatia: sine loco [leg. Clementi, Pittoni], Clissa); ad formam *genuinam* vertens (Dalmatia: Gravosa [leg. Baenitz], Ragusa [leg. Petter]).

Urumoff, Ivan K.: Флористични съобщения пвъ Македония. (Florisztikai közlemények Macedoniából.) Cum tabula. — Списание на Българската академия на наукитъ. Vol. V. 1912., 34—52.

Species formaeque novae: *Arabis muralis* Bert. var. *macedonica* Deg. et Ur.; *Silene Regis Ferdinandi* Deg. et Ur.; (cum icone); *Hypopocrepis comosa* L. var. *macedonica* Deg. et Ur.; *Parmica lingulata* W. et K. var. *calva* Deg. et Ur. (in monte Kopaonik Serbiae leg. Ferdinandus Rex Bulgarorum); *Chondrilla Urumoffii* Deg.; *Veronica Kelleverii* Deg. et Ur.

— — Nova additamenta ad floram Bulgariae. — Списание на Българската академия на наукитъ. Vol. V. 1912., p. 1—32.

Species formaeque novae: *Berteroa incana* DC. var. *bulgarica* Deg. et Ur.; *Parnassia palustris* L. var. *incumbens* Deg. et Ur.; *Alsine verna* Bartl. var. *longepedicellata* Deg. et Ur.; *Seseli Degeni* Ur.; *Achillea crithmifolia* W. et K. var. *bulgarica* Deg. et Ur.; *A. tanacetifolia* All. ssp. *balcanica* Deg. et Ur., *A. clypeolata* Sm. forma *curyrhachis* Deg. et Ur.; *Pyrethrum cinereum* Gr. forma *bipinnatisectum* Deg. et Ur.; *Inula Urumovii* Deg.; *Galeopsis bifida* Boen. forma *bulgarica* Deg. et Ur.; *Thymus longidens* Vel. forma *trnovensis* Deg. et Ur., *Th. Callieri* Borb. var. *microcalyx* Deg. et Ur.

Wildeman, É. de: Actes du III-me Congrès International de Botanique. Vol. I. Comptes-rendus des séances, excursions etc. 383 p. 16 pl. — Vol. II. Conférences et Mémoires. 234. p. 57 pl.

c) Gyűjtemények.

Jegyzék Magyarország növényeinek gyűjteményéhez. Kiadja a Magyar Nemzeti Múzeum Növénytani osztálya. I. Centuria. Schedae ad Floram Hungaricam Exsiccatae a sectione botanica Musci Nationalis Hungarici editae. Centuria I. Budapest. 1912. Fritz Ármin könyvnyomdája. 42 old. 8°.

A gyűjteménynek a „Schedae“-vel egyidejűleg megjelent I. centuriája a következő növényeket tartalmazza. (Die I. Centurie mit der zu gleicher Zeit erschienenen „Schedae“ des Exsiccatae-Werkes enthält folgende Pflanzen:

Fungi: nr. 1. *Puccinia chondrillina* Bub. et Syd. (comit. Bars. Aranyosmarót, in foliis, petiolis, caulibusque vivis et subsiccis Chondrillae junceae, leg. G. Moesz), nr. 2. *P. Magnusiana* Koern. (Soroksár prope Budapest, in foliis Phragmitis communis, leg. G. Moesz), nr. 3. *P. phrag-*

mitis (Schum.) Koern. (Soroksár prope Budapest, in foliis *Phragmitis communis*, leg. G. Moesz); nr. 4. *Gloeosporium microstromoides* Moesz (ad Budapest, in capsulis maturis *Catalpae bignonioides*, leg. G. Moesz), nr. 5. *Gl. ribis* (Lib.) Mont. et Desm. (ad Budapest, in foliis vivis *Ribis rubri*, leg. G. Moesz); nr. 6. *Hendersonia grossulariae* Oudem. (comit. Háromszék: Réty, in ramis vivis *Ribis grossulariae*, leg. G. Moesz); nr. 7. *Cudonia confusa* Bres. (comit. Szepes: Iglófüred, in sylvis coniferis, leg. N. Filarszky); nr. 8. *Cordyceps capitata* (Holmsk.) Link. (comit. Szepes: Iglófüred, in *Elaphomyces cervino* parasitans, leg. N. Filarszky); nr. 9. *Clavaria hirta* Flora Dan. (Comit. Bars: in arboreto Baronis I. de Ambrózy prope Malonya, in foliis siccis deciduis specierum *Quercuum*, leg. Bar. J. Ambrózy et L. Geszti); nr. 10. *Hydnum awiscalpium* L. comit. Szepes: Iglófüred, ad conos *Pinus silvestris*, leg. N. Filarszky).

Lichenes: nr. 11. *Baeomyces byssoides* (L.) Schaer. (comit. Szepes: Iglófüred, in terra argillacea, leg. N. Filarszky); nr. 12. *Cladonia degenerans* (Floerk.) Spreng. (comit. Pozsony: Pozsony-Szentgyörgy, in lapidosis muscosis granaticis vinetorum, leg. A. Zahlbuckner, N. Filarszky et S. Jávorka), nr. 13. *Cl. furcata* (Huds.) Schrad. var. *pinnata* (Floerk.) Wain. (comit. Szepes: Iglófüred, ad terram in pinetis montanis vallis Királyforrás, leg. N. Filarszky), nr. 14. *Cl. silvatica* (L.) Hoffm. var. *silvestris* Oed. f. *pumila* (Ach.) Rabh. (comit. Pest: Pomáz, in lapidosis arenaceis muscosis montis Kevélyhegy, leg. G. Timkó), nr. 15. *Cl. uncialis* (L.) Web. (Budapest: in lapidosis siliceis montis Vadaskert, leg. G. Timkó); nr. 16. *Stereocaulon tomentosum* E. Fr. (comit. Szepes: Iglófüred, ad terram sterilem in valle Királyforrás, leg. N. Filarszky); nr. 17. *Parmelia conspersa* (Ehrh.) Ach. f. *stenophylla* Ach. (Budapest: in lapidosis siliceis montis Vadaskert, leg. G. Timkó), nr. 18. *P. physodes* (L.) Ach. f. *labrosa* Ach. (Budapest, in lapidosis siliceis montis Vadaskert, leg. G. Timkó), nr. 19. *P. proluxa* (Ach.) Nyl. (Budapest, in lapidosis siliceis montis Vadaskert, leg. G. Timkó), nr. 20. *P. proluxa* (Ach.) Nyl. var. *Pokornyii* A. Zahlb. (comit. Pest: Budaörs, in locis argillaceis graminosis prope Rossberg, leg. G. Timkó).

Algae: nr. 21. *Clathrocystis aeruginosa* (Kt.) Henfr. (Budapest, in excavationibus Lágymányosi holt Dunaág, leg. N. Filarszky); nr. 22. *Tetraspora bullosa* (Roth) Ag. (comit. Bars: Aranyosmarót, in aqua lente fluente rivi Zsitva, leg. G. Moesz); nr. 23. *Chantransia chalybaea* (Roth) Fr. (Budapest, in fonte thermalis territorii Aquincum dicti, leg. N. Filarszky et G. Moesz).

Hepaticae: nr. 24. *Metzgeria conjugata* Lindb. (comit. Szepes: in valle fluminis Hernád prope Edösfalva, ad viam in silva, leg. J. Szurák).

Musci frondosi: nr. 25. *Schistidium brunnescens* Limpr. var. *epilosa* Schiffn. (comit. Pest: Budakaláz, in monte Monalovás ad saxa calcarea, leg. J. Szurák, revid. M. Péterfi); nr. 26. *Amblystegium Juratzkanum* Schimp. (comit. Szepes: Lőcse, ad ligna vetusta, leg. J. Szurák, revid. M. Péterfi); nr. 27. *Homalothecium sericeum* (L.) Br. eur. (comit. Szepes: in silvaticis montis Branyiszkö prope Sztatvin, solo gneissiaci, leg. J. Szurák); nr. 28. *Fissidens adiantoides* (L.) Hedw. (comit. Vas: Borostyánkő, in saxosis serpentinis, leg. A. Zahlbuckner, N. Filarszky).

et J. B. K ü m m e r l e); nr. 29. *Neckera Besseri* (L o b.) J u r. (Budapest, in monte Nagykopaszhegy, ad saxa calearea umbrosa, leg. J. S z u r á k).

Filicinae: nr. 30. *Notholaena Marantae* (L.) R. B r. (comit. Szerém: montes Fruska Góra, in rupestribus montis Veliki Gradac ad Rakovac, solo trachytico, leg. S. J á v o r k a).

Angiospermae: nr. 31. *Loranthus europaeus* J a c q. ♂ (Budapest: crescit parasitica in Quercu lanuginosa, in convalle Zugliget, leg. S. J á v o r k a); nr. 32. *Arceuthobium oxycedri* (D C.) M. B. (Lika-Krbava: parasitica in Junipero rufescente Lk. in valle Senjska draga ad locum Medarija dictum supra Senj, leg. K ü m m e r l e); nr. 33. *Euphorbia pannonica* H o s t (comit. Pest: in lapidosis et glareosis planitiei Tétényi fensik supra Tétény, leg. K ü m m e r l e et S z u r á k); nr. 34. *Dianthus deltooides* L. (comit. Szepes: ad margines silvarum prope Iglófüred, leg. F i l a r s z k y); nr. 35. *Pulsatilla nigricans* S t ö r e k (I. In collibus arenosis ad Megyer supra Budapest, leg. K ü m m e r l e et J á v o r k a — II. In collibus arenosis sub monte Egyeskö supra Pilisszentiván, leg. F i l a r s z k y, K ü m m e r l e, et T i m k ó); nr. 36. *P. grandis* W e n d e r (comit. Lika-Krbava: in silvis montis Veljun supra Senj), leg. D o b i a s c h); nr. 37. *Anemone transsilvanica* (F u s s) H e u f f. (comit. Brassó: in silvaticis montis Cenk ad Brassó, loc. class., leg. K u r i m a y); nr. 38. *Ceratocephala testiculata* (C r.) A. K e r n. (Budapest: in declivibus montis Gellérthegey et Sashegy, leg. M o e s z et S z u r á k); nr. 39. *Helleborus dumetorum* W. et K. (comit. Fehér: in dumetis montis Meleghegy ad Nadap, leg. K ü m m e r l e et S z u r á k), nr. 40. *H. purpurascens* W. et K. (comit. Hont: in silvaticis ad Nagymaros, leg. F i l a r s z k y, K ü m m e r l e et S z u r á k); nr. 41. *Eranthis hiemalis* (L.) S a l i s b. (comit. Komárom: in silvaticis Herkályi erdő prope villam rusticam, inter Komárom et Ács, leg. J á v o r k a et T i m k ó); nr. 42. *Delphinium fissum* W. et K. (comit. Brassó: in declivibus aridis montis Cenk ad Brassó, leg. K u r i m a y); nr. 43. *Dentaria bulbifera* L. f. *pilosa* W a i s b. (comit. Pest: in silvaticis montis Nagyszénáshegy supra Pilisszentiván, leg. F i l a r s z k y, K ü m m e r l e et T i m k ó), nr. 44. *D. glandulosa* W. et K. (comit. Szepes: Magas-Tátra, ad margines silvarum ad pedes montis Farcsik prope Barlangliget, leg. N y á r á d y), nr. 45. *D. trifolia*. W. et K. (comit. Belovár-Kőrös: in silvis montium Kalnik versus Ljubešcica, leg. K ü m m e r l e); nr. 46. *Alyssum conglobatum* F i l. et J á v. (comit. Pest: in saxosis herbicis dolomiticeis in cacuminibus montium Szénáshegy supra Pilisszentiván, loc. class., leg. F i l a r s z k y et J á v o r k a); nr. 47. *Hutchinsia petraea* (L.) R. B r. (comit. Pest: in saxosis dolomiticeis montium Szénáshegy supra Pilisszentiván, leg. F i l a r s z k y, K ü m m e r l e et T i m k ó); nr. 48. *Thlaspi goesingense* H a l. et f. *truncata* B o r b. (comit. Vas: in pratis silvaticis ad Borostyánkő, leg. F i l a r s z k y et K ü m m e r l e); nr. 49. *Calepina irregularis* (A s s o) T h e l l u n g (comit. Csongrád: ad aggeres prope Szeged, leg. Lányi); nr. 50. *Drosera rotundifolia* L. (comit. Szepes: in turfosis loco Rothes Wasser dicto ad Szomolnok, leg. S c h ö b e r); nr. 51. *Linum dolomiticum* B o r b. (comit. Pest: in declivibus dolomiticeis montis Egyeskö supra Pilisszentiván, loc. class., leg. F i l a r s z k y, K ü m m e r l e et J á v o r k a); nr. 52. *Linum tauricum* W. ssp. *L. unincerve* R o e c h. (comit. Krassó-Szörény: in rupestribus herbicis saepius umbrosis montis Domugled et alvei Proláz dieti supra

Herkulesfürdő, loc. class., leg. J á v o r k a); nr. 53. *Geranium macrorrhizum* L. (comit. Krassó-Szörény: in saxosis umbrosis montis Domugled supra Herkulesfürdő, leg. F i l a r s z k y et J á v o r k a); nr. 54. *Adoxa moschatellina* L. (comit. Szepes: in dumetis vallis Steinbruch ad Késmárk, leg. N y á r á d y); nr. 55. *Sibiraea croatica* D e g e n (comit. Lika-Krbava: Velebit, in saxosis calcareis ad cacumina montis Velinaé (alias Velnaé) supra Karlobag, loc. class., leg. K ü m m e r l e), nr. 56. *Potentilla Haynaldiana* J a n k a (comit. Hunyad: in rupestribus graniticis montis Vurf Badea alpium Pareng infra Petrozsény, leg. J á v o r k a); nr. 57. *Astragalus vesicarius* L. (comit. Pest: in graminosis arenosis Tétényi fensik infra Budaörs, leg. K ü m m e r l e et J á v o r k a); nr. 58. *Daphne alpina* L. (comit. Lika-Krbava: in rupibus calcareis vallis Senjska draga supra Senj; leg. Dobiasch), nr. 59. *D. cneorum* L. (comit. Pest: I. in declivibus herbidis dolomiticis montium Csiki hegyek supra Budaörs, leg. J á v o r k a; II. in declivibus montium dolomiticorum Kis Kopaszhegy, Nagy Kopaszhegy ad Piliscsaba, leg. F i l a r s z k y); nr. 60. *Circaea alpina* L. (comit. Szepes: in silvaticis ad rivulos prope Iglófüred, leg. F i l a r s z k y); nr. 61. *Chaerophyllum anthriscus* (L.) S c h i n z et T h e l l. (comit. Pest: in dumetis arenosis supra Pilisszentiván, leg. J á v o r k a); nr. 62. *Bifora radians* M. B. (comit. Szerém: in segetis ad Beocsin, leg. J á v o r k a); nr. 63. *Seseli leucospermum* W. et K. in declivibus dolomiticis montis Sashegy ad Budapest, leg. K ü m m e r l e); nr. 64. *Athamanta hungarica* Borb. (comit. Krassó-Szörény: in fissuris rupium calc. alvei Proláz infra Herkulesfürdő, leg. F i l a r s z k y et J á v o r k a); nr. 65. *Peucedanum arenarium* W. et K. (comit. Pest: insula Csepel Danubii, in arenosis loci Fácános dicti adversus Budafok leg. K ü m m e r l e, S z u r á k et T i m k ó), nr. 66. *P. Rocheliamm.* H e u f f. (comit. Hunyad: in pratis ad Naksora sub montibus Retyezát, leg. J á v o r k a); nr. 67. *Pirola secunda* L. (comit. Szepes: in picetis montis Fischberg ad Iglófüred, leg. F i l a r s z k y); nr. 68. *Calluna vulgaris* (L.) H u l l. (comit. Szepes: in declivibus mentis Murányhegy prope Iglófüred, leg. F i l a r s z k y); nr. 69. *Bruckenthalia spiculifolia* (S a l i s b.) Reichb. (comit. Brassó: in querceto culto montis Kis Függökő ad Brassó, leg. Kurimay); nr. 70. *Primula minima* L. (comit. Szepes: Magas-Tátára, in rupestribus supra lacus Öttó, leg. S z u r á k); nr. 71. *Androsace maxima* L. (Budapest: in aggeribus viae ferreae loco Lágymányos dicto, leg. F i l a r s z k y); nr. 72. *Onosma viride* Borb. ssp. *O. banaticum* S á n d o r (comit. Krassó-Szörény: in declivibus saxosis supra viam infra Orsova, adversus ins. Ada-Kaleh, leg. J á v o r k a); nr. 73. *Scutellaria alpina* L. (comit. Krassó-Szörény: in rupestribus montis Arzsána supra Plugova, leg. J á v o r k a); nr. 74. *Gentiana asclepiadea* L. (comit. Szepes: ad margines silvarum montis Fischberg prope Iglófüred, leg. F i l a r s z k y); nr. 75. *Lonicera caprifolium* L. (comit. Pozsony: in dumetis et marginibus silvarum supra Szentgyörgy, leg. F i l a r s z k y et J á v o r k a); nr. 76. *Scabiosa ochroleuca* L. f. *aequiflora* Borb. (comitat. Pest: insula Csepel Danubii, in arenosis ad Szigetujfalu, leg. K ü m m e r l e, S z u r á k et T i m k ó); nr. 77. *Campanula crassipes* H e u f f. (comit. Krassó-Szörény: I. in fissuris rupium calc. vallis Kis Kazán et Nagy Kazán Danubii, inter Naszádos et Óasszonyrét; II. in fissuris rupium calc. montium Jelenica mare et Jelenica mieu circa locum Pojana Balta cerbului dictum supra Herkulesfürdő in

valle Cserna, leg. Jávorka); nr. 78. *Campanula sparsa* Friv. (comit. Krassó-Szörény: in convallibus silvaticis circa Dunatölgyes fissurae Kazán Danubii, leg. Jávorka); nr. 79. *Helichrysum italicum* (Roth) G. Don (comit. Lika-Krbava: in lapidosis graminosis loco Medarija dicto ad Senj, leg. Kümmerle); nr. 80. *Achillea coarctata* Poir. (comit. Krassó-Szörény: in dumetis montis Allion ad Orsova, leg. Jávorka); nr. 81. *Achillea setacea* W. et K. (comit. Pest: in pratis arenosis Tétényi Fensik infra Budaörs, leg. Kümmerle et Jávorka); nr. 82. *Chrysanthemum Zawadzki* Herb. (comit. Szepes: in glareosis fissuris et declivibus calcareis montium Pieninek ad confines Hungariae et Galiciae, leg. Filarszky et Szurák); nr. 83. *Doronicum hungaricum* Reichb. f. (comit. Pest: in silvaticis ad margines silvarum montis Kopaszhegy ad Nagykovácsi, leg. Kümmerle, Szurák et Timkó); nr. 84. *Senecio carniolicus* W. (comit. Liptó: Magas Táttra, in saxosis montis Kriván, leg. Filarszky); nr. 85. *Carduus collinus* W. et K. (comit. Pest: in declivibus saxosis montis Szarvashegy infra Szendehely supra Vác, leg. Jávorka et Timkó); nr. 86. *Centaurea Sadleriana* Janka (comit. Pest: in arenosis adversus Budafok insulae Csepel infra Budapest, leg. Kümmerle, Szurák et Timkó); nr. 87. *Taraxacum scrotinum* (W. et K.) Poir. (Budapest: in declivibus herbicis montis Háromhatárhegy versus vallem Szépvölgy, leg. Filarszky et Jávorka); nr. 88. *Hieracium pseudofastigiatum* Degen et Zahn (comit. Krassó-Szörény: in silvaticis montis Domugled infra crucem ad Herkulesfürdő, loc. class., leg. Filarszky et Jávorka); nr. 89. *Vallisneria spiralis* L. ♀ (comit. Budapest: in aquis ex thermis lente fluentibus ad Római fürdő, leg. Kümmerle, Jávorka et Szurák); nr. 90. *Colchicum arenarium* W. et K. (Budapest: in pratis arenosis in territorio Széchenyitelep dicto, leg. Timkó et Koszilkov); nr. 91. *Asphodeline liburnica* (Scop.) Reichb. (comit. Lika-Krbava: in lapidosis litoralibus loci Pijavica dicti ad Senj, leg. Filarszky et Kümmerle); nr. 92. *Scilla autumnalis* L. (comit. Zala: in declivibus herbicis siccis montis Csúcshegy peninsulae Tihany lacus Balaton, leg. Filarszky et Jávorka); nr. 93. *Juncus squarrosus* L. (comit. Árva: in pinetis turfosis Sosnina dictis supra Szucháhora, leg. Jávorka); nr. 94. *Sternbergia colchiciflora* W. et K. (Budapest: in dumetis montis Háromhatárhegy, in declivibus vallis Hűvösvölgy vergentibus, leg. Filarszky, Jávorka et Szurák); nr. 95. *Rhynchospora alba* (L.) Vahl (comit. Árva: in pratis turfosis Rudne dictis supra Szucháhora, leg. Jávorka); nr. 96. *Carex pendula* Hud. (comit. Pozsony: in silvaticis, ad rivulos montium Kis Kárpátok prope Szentgyörgy, leg. Filarszky et Jávorka); nr. 97. *Sesleria budensis* Borb. (Budapest: in declivibus dolomitibus convallis Zugliget, leg. Jávorka), nr. 98. *S. tenuifolia* Schrad. ssp. *S. kalnikensis* Já. (comit. Belovár-Kőrös: in rupestribus calcareis montis Kalnik supra Kalnik, loc. class., leg. Kümmerle); nr. 99. *Festuca xanthina* R. et Sch. (comit. Krassó-Szörény: in rupestribus calcareis montis Domugled et alvei Proláz ad Herkulesfürdő, leg. Filarszky et Jávorka); nr. 100. *Epipactis repens* (L.) Cr. (comit. Szepes: in picetis non condensis loco Gärtchen dicto ad Iglófürdő, leg. Filarszky).

SZAKOSZTÁLYI ÜGYEK.

A növénytani szakosztály 1913. évi januárius hó 8-án tartott 182-ik ülésének jegyzőkönyve.

Elnök: M á g o c s y - D i e t z S. Jegyző: M o e s z G.

1. M á g o c s y - D i e t z S. jelenti, hogy Klein Gy. elnök megjelenésében akadályozva lévén, az ülésre nem jöhetett el.

2. I s t v á n f f i Gy. vendég előadást tart „a szőlő peronosporájának lappangási idejéről, tekintettel a védekezésre“. (Lásd 1. old.)

3. T o m e k J. : „Adatok a búzatermés ismeretéhez“ cz. dolgozatát ismertette. Vizsgálatából kiderül, hogy a magyar és a romániai búza abszolút súlya, nitrogénmentes vonadékanyaga a növekedő hektolitersúlyal együtt nő, a nyersprotein, zsír és hamutartalma ellenben csökken. Az 1911. évi igen magas hektolitersúlyú magyar búzák termés- és maghéjának mikroszkópos összehasonlítása alacsonyabb hektolitersúlyú magyar búzákkal arra az eredményre vezetett, hogy a hektolitersúly és a héjak vastagsága között nincsen szabályszerű összefüggés. A hektolitersúly nem olyan megbízható érték-mérője a búzának mint azt a gyakorlatban hiszik, mert nem fejezi ki hűen a búza benső értékviszonyait.

4. B o r z a S. : „*Cerastium tanulmányok*“ cz. dolgozatát Sz a b ó Z. ismerteti. (Megjelenik.)

5. M o e s z G. bemutat egy fényképet, melyet dr. K á d á r A n t a l m. kir. bányakerületi főorvos küldött. A fénykép egy 15 éves *Musa ensete* példányt ábrázol. Magassága 6 m, egy-egy levele 4·5—5 m hosszú és 0·85 m széles. Nemszáka nagy termete miatt kelthet figyelmet, hanem azért is, mert virágzó állapotban van. Ez a *Musa* nevezett főorvos nagybányai kertjét díszíti.

6. M o e s z G. felolvassa Klein Gy. elnök következő levelét:

„A Kir. Magy. Természettud. Társulat növénytani szakosztályának!
Igen tisztelt szakosztály!

Korommal járó testi fogyatkozásaim arra kényszerítenek, hogy a szakosztály elnökségéről lemondjak.

Midőn ezt ezennel tisztelettel bejelentem, nehezemre esik, hogy el kell hagynom azt a helyet, a melyen a szakosztály kitüntető bizalmából előbb mint másodelnök, majd mint elnök, 21 éven keresztül szerencsés voltam a szakosztály munkálkodásában résztvehetni. Meg kell válnom egy nekem mindenkor kedves munkakörtől, a melyben csekély erőm és tehetőségemhez képest, mindig igyekeztem megtenni mindazt, a mit a szakosztály érdeke megkívánt.

A lefolyt 21 évre visszatekintve, igaz öröm tölt el, ha meggondolom hogy a szakosztály milyen nehézségekkel alakult meg s milyen csekély kezdetből indult ki, míg lassú, de szakadatlan fejlődéssel a mostani állapotba jutott. Ez állapot létrehozásában a főérdem a szakosztály tisztelt tagjait illeti, a kik kezdettől fogva a szakosztályba való egyesülés eszméjét lelkesedéssel felkarolták s utána buzgósággal és kitartással a kítűzött cél minél megfelelőbb elérésére törekedtek. Lényegesen elősegítette ezt a törekvést az a kartársi viszony és egyetértés, mely mindenkor a tisztelt tagok köz

fennállott s a mely nemcsak könnyűvé tette az én elnöki feladatomat, de egyszersmind odavezetett, hogy a szakosztály úgy belső munkálkodása tekintetében, mint kiható ténykedéseiben, különösen a külföldi botanikusokkal rendezett nagyobb kirándulások, a századik ülés, a Diószegi ünnepély, az állattani szakosztályal együtt tartott Linné-ünnepély stb. egyaránt figyelemre méltó eredményeket ért el.

Úgy hiszem, mindez arra jogosít bennünket, hogy a szakosztály jövőjét immár biztosítottak tekintsük. Egy új, friss munkaerővel bíró elnök alatt a szakosztály további haladásnak nézhet elébe, kivált, ha a tisztelt tagok az eddig tanusított buzgalommal, összetartással és egyetértéssel továbbra is támogatni fogják a szakosztály törekvéseit.

Elnöki minőségemben búcsút véve a szakosztály tisztelt tagjaitól, még hálás köszönetet mondok az irántam ismételten tanusított bizalomnyilvánításukért és azon jóindulatukért és elnézésükért, melylyel elnöki működésemet kísérni sziveskedtek; de köszönettel tartozom különösen a tisztikarban mindenkori társaimnak, a kik buzgalmukkal hathatós segítségemre voltak. Végül pedig kijelentem, hogy továbbra is, mint a szakosztály egyszerű tagja, azon leszek, hogy a szakosztály törekvéseit tőlem telhetőleg előmozdítsam.

Budapest, 1913 januárius 4.

Kiváló tisztelettel

Dr. Klein Gyula.

7. Moesz G. előterjeszti a szerkesztő bizottságnak azt az indítványát, hogy Klein Gyulát, a kit lemondási szándékától eltéríteni nem sikerült, a szakosztály érdekében 21 éven át kifejtett sikeres munkálkodásának hálás elismerése jeléül a szakosztály válassza meg *tiszteletbeli elnökének*.

A szakosztály ezt az indítványt egyhangúlag elfogadta.

Szabó Z. indítványozza, hogy Klein Gy. lemondó levele a jegyzőkönyvbe felvéteessék.

Istvánffi Gy. vendég indítványozza, hogy Klein Gyulát tiszteletbeli elnökké történt megválasztásáról egy küldöttség értesítse.

A szakosztály mind a két indítványhoz hozzájárul.

8. Moesz G. bejelenti a szakosztály tagjainak sorában újabban történt változásokat.

Új alapító tag: dr. Aujeszky Aladár főiskolai tanár, Budapest.

Új tagok: dr. Bernátsky Jenő, a szőlészeti intézet osztályvezetője, Budapest.

Mező Ernő gyógyszerész, Debreczen.

Dr. Papp Dezső főreáliskolai tanár, Budapest.

Új átalányosok: Bajor, áll. tanítónőképző int. ifj. önképzőköre.

Brád, áll. polg. fiúiskola.

Haltrich és Tsa, gőztéglagyárosok, Medgyes.

Kecskemét, áll. főreáliskola.

Nagyvárad, városi nyilv. könyvtár.

Saxlehner Tibor tanuló, Budapest.

Svetz Mihály tanító, Kesnyő.

Kilépett 3 tag és 2 átalányos. Meghalt 2 átalányos.

A növénytani szakosztály 1913. évi februárius hó 12-én tartott 183. ülésének jegyzőkönyve.

Elnök: M á g o e s y - D i e t z S á n d o r és K l e i n G y u l a .

Jegyző: M o e s z G u s z t á v , m a j d S z a b ó Z o l t á n .

1. M á g o e s y - D i e t z S á n d o r az ülést megnyitván, jelenti, hogy a Társulat Bugát-pályázatán a díjat L a n g e r S á n d o r pozsonyi tanító nyerte meg a Spirogyra génuszról szóló munkájával. Üdvözli őt ez alkalommal. T h a i s z L a j o s t és V a r g a O s z k á r t előléptetésük alkalmából üdvözli. Különösen kiemeli mint örvendetes eseményt a Magy. Nemz. Múzeum Növénytani Osztálya által kiadott Flora hungarica exsiccata első kötetének megjelenését, a mely alkalomból a szakosztály nevében üdvözli a Múzeum növénytani osztályát és annak tisztviselőit.

2. M o e s z G u s z t á v bejelenti, hogy a szakosztály megbízásából M á g o e s y - D i e t z S á n d o r r a l együtt személyesen felkeresték K l e i n G y u l á t és tudomására adták tiszteletbeli elnökké való megválasztását, a ki azt köszönettel fogadta.

3. K l e i n G y u l a meleg szavakban köszönetet mond tiszteletbeli elnökké történt megválasztásáért.

4. S z t a n k o v i c s R e z s ő a szakosztály nevében üdvözli a felépő elnököt és az új tiszteletbeli elnököt.

5. K l e i n G y u l a köszönetét fejezi ki az ünneplésért.

6. M o e s z G u s z t á v jegyző előterjeszti jelentését az elmúlt évről.

Jelentés a szakosztály 1912. évi működéséről.

Az elmúlt esztendő, a szakosztály 21-ik esztendeje bizonyos tekintetben határt alkot szakosztályunk életében. Igen tisztelt elnökünk, K l e i n G y u l a tanár úr, miután az elnöki tisztelet nem volt hajlandó továbbra is vállalni, 1912-ben elnökkölt utóljára. A tavalyi esztendővel egy hosszú időszak záródott, a melynek éveiben szakosztályunk K l e i n G y u l a bölcs, nyugodt és fáradhatatlan vezetése mellett lényegesen megerősödött. Rajtunk a sor, hogy arra a szilárd alapra, melyet lefektetett, tovább építsünk és a szakosztály javát, melyet sohasem tévesztett szem elől, mi is teljes erőnkől szolgáljuk.

K l e i n G y u l a érdemeit és tiszteletreméltó egyéniségének példás tulajdonságait nem szükséges felsorolnom. Megtette ezt M á g o e s y - D i e t z S á n d o r másodelnök úr és S z a l ó k i R ó b e r t tagtársunk azon az emlékezetes szép ülésen, a melyet a szakosztály szept. 25-én K l e i n G y u l á n a k szentelt, tanári működésének 40-ik évfordulója alkalmából.

Ez ünnepi ülésünkön kívül még 9 szakülést tartottunk, a melyeken 21 előadótól 38 előadást hallgattunk meg. (1911-ben 9 ülésen 22 előadó 35 előadást tartott.)

Az előadók névsora és előadásaik száma a következő: Bányai János 1, Bezdek József 1, Blattny Tivadar 2, Doby Géza 2, Fehér Jenő 1, Fucskó Mihály 2, Gombocz Endre 1, Hollendonner Ferenc 1, Jávorka Sándor 3, Kupcsok Samu 1, Lacsny Ince Lajos 1, M á g o e s y - D i e t z S á n d o r 1, M o e s z G u s z t á v 4, Paál Árpád 2, Schilberszky Károly 1,

Szabó Zoltán 4, Szurák János 2, Textorisz Bella 1, Treitz Péter 1, Tuzson János 5, Wagner János 1.

Hogy az előadások és bemutatások a botanika milyen köréből valók, azt a következő táblázat mutatja, a melybe összehasonlítás czéljából az előző három esztendő üléseinek tárgyait is felvettem.

	1909	1910	1911	1912
Külső morphologia	2	—	—	1
Anatomia	3	2	4	1
Physiologia	—	4	3	5
Biologia	1	4	1	2
Moszatok	—	1	—	1
Gombák	3	6	4	5
Zuzmók	1	—	—	—
Mohák	—	1	2	—
Edényes virágtalanok	1	—	—	—
Növényrendszertan	4	8	6	2
Florisztika	9	9	3	6
Növényföldrajz	1	4	4	3
Teratologia	2	8	—	3
Palaeontologia	1	—	1	1
Gazdasági és ipari növénytan	1	2	1	1
Könyvismertetés	1	7	4	8
Botanikai irodalom	—	1	—	1
A botanika története	1	1	4	—
Emlékbeszéd	—	1	—	—
Herbárium	—	—	—	2
Botanikus kertek	2	—	—	1
Növénygyűjtés	—	—	—	1
Kongresszus	—	1	—	—
Növények fotografálása	—	—	1	—
Bemutatók ¹	2	8	4	9

Szakosztályunk utolsó négy évének munkásságáról ez a kis statisztika jó képet nyújt. Megtudjuk belőle, hogy tagtársaink a botanika mely részeit művelték szivesebben, mi iránt érdeklődtek jobban. Megtudjuk belőle, hol vagyunk erősebbek és hol vannak gyengéink. Elbizakodottságra nincs okunk, sőt inkább kötelességünk, hogy fokozottabb mértékben dolgozzunk. Ez vonatkozik reánk idősebbekre épp úgy, mint a fiatalabb nemzedékre. Kötelességünk, hogy mindenkit, kiben arra való hajlandóságot és tehetséget látunk, serény, de egyúttal komoly munkára buzdítsunk, olyan munkára, melynek minden mondata alapos megfontolásról tegyen tanubizonyosságot. Hozzá kell fognunk az eddig parlagon maradt területek megműveléséhez. A moszatok, zuzmók, mohák és harasztfélék alig-alig szerepeltek üléseink tárgysorozatában. A statisztika egyéb sorai is élénkebb tevékenységre intenek. Vannak kiváló szakembereink, a kiket meg

¹ A bemutatások ugyan a fenti számokban is befoglaltatnak, mindazonáltal külön is idejegyeztem számukat.

kellene nyernünk, hogy jeles dolgozataikkal szakosztályunkat is tiszteljék meg olykor-olykor.

Igen fontosnak vélem, hogy a bemutatások sűrűbben szerepeljenek üléseinken, mint eddig. Nyíljék alkalom minél többször a legkülönbébb botanikai tárgyak és jelenségek megismerésére, melyek megmagyarázására sokszor néhány szó is elegendő.

Igaz, hogy a szakosztály működése, üléseink törzsközönségének számához képest talán megfelelő. Mert átlag harminczan gyűltünk össze s az előadások száma 38 volt. De ha azt tekintjük, hogy szakosztályunk pótolja a még hiányzó magyar botanikai társaságot, akkor, mint az ország egyetlen botanikai testülete, nagyobb arányú tevékenységet kellene kifejtenünk. Bizonyos, hogy előbb a mi közönségünk közönyösségét kellene megtörnünk, a mi bizonyára a legnehezebb feladatok egyike. Hiszen vannak még magyar botanikusok is elég nagy számmal, a kik nem léptek be szakosztályunkba hogy kívánhatjuk akkor másoktól, hogy évi tagdíjjal, bármily csekély legyen is az, hozzájáruljanak anyagi erőink gyarapításához! És a nehézségek ellenére is hozzá kell látnunk tagjaink számának növeléséhez. Biztatással, jó szóval mindenki tehet valamit e téren ismerősei körében. E mellett az intéző bizottságnak is kell foglalkoznia' ezzel a kérdéssel. A jelenségek, a mire már a mult esztendőben is felhívtam a szakosztály figyelmét, arra vallanak, hogy tagjaink rovására aránytalanul emelkedik az átalányosok száma. És számuk 1913-ban még nagyobb mértékben szökken fel. Nekünk pedig sem az alapítók, sem az átalányosok nem nyújtanak előnyt. A mi erőnket egyedül a tagok adják.

Tagjaink létszámát, valamint mindazokéit, a kik a „Botanikai Közlemények”-et kapják, a következő táblázat mutatja. Összehasonlításul közlöm a megelőző három év adatait is:

	1909	1910	1911	1912
Alapító tag	18	18	18	21
Tag és előfizető	243	212	207	209
Átalányos	406	444	496	520
Külföldi előfizető	6	6	6	5
Belföldi esérés	1	1	1	1
Külföldi esérés	10	34	36	38
Belföldi tiszteletpéld.	5	5	6	5
Külföldi tiszteletpéld.	4	4	4	2
Összesen	693	724	774	801

Az emelkedés ugyan 27 (1911-ben 50), de ebből rendes tagjaink létszámára csak két fünyi emelkedés jut. (1911-ben 5 veszteség.)

Az alapítók száma hárommal emelkedett. Új alapítóink: A n j e s z k y Aladár 100 koronával, E ö t v ö s L o r á n d báró 500 koronával és T e l e k i S á n d o r gróf 100 koronával, R i c h t e r A l a d á r pedig 83 koronára egészítette ki alapítványát.

Az alapítók névsora és alapítványaik a következő:

A m b r ó z y I s t v á n báró, főrendiházi tag	50	K
Dr. A n i s i t s D á n i e l, egyetemi tanár	50	„
Dr. A u g u s t i n B é l a, egyetemi tanársegéd	50	„

Dr. Aujezsky Aladár, főiskolai tanár	100	K
Dr. Eötvös Loránd báró, egyetemi tanár	500	"
† Dr. Fialowsky Lajos, tanár	50	"
Dr. Filarszky Nándor, nemz. múz. osztályigazgató	50	"
Gesell János, nyug. m. á. v. főfelügyelő	100	"
Hopp Ferenc, magánzó	50	"
Kir. József-műegyetem	50	"
Dr. Klein Gyula, József-műegyetemi ny. r. tanár	100	"
Dr. Kövessy Ferenc, erdészeti főiskolai tanár	50	"
Dr. Mágocsy-Dietz Sándor, tud. egyet. ny. r. tanár	100	"
Dr. Moesz Gusztáv, a Magy. Nemz. Múz. igazgatóőre	100	"
Paszlavszy József, középiskolai igazgató	100	"
Dr. Richter Aladár, tud. egyet. ny. r. tanár	83	"
Dr. Schilberszky Károly, a kertészeti tanintézet tanára	100	"
Sólyom Albert, borászati felügyelő	50	"
† Dr. Staub Móricz, tanár	80	"
Dr. Szabó Zoltán, egyetemi magántanár	50	"
Szamosujvári áll. főgimnázium	50	"
Teleki Sándor gróf, főrendiházi tag	100	"
Dr. Tuzson János, a József-műegyetem adjunktusa	100	"

A szakosztály 1912-ben két nevezetesebb határozatot hozott. Nevezetesen: 1. Felkértük a Társulat titkárságát, hogy a földművelésügyi minisztériumnál tájékozódást szerezni szíveskedjék a természeti ritkaságok megvédésének ügyéről, annak jelenlegi állásáról. 2. Állást foglaltunk a Magyar Quarnero kutató intézet érdekében. Ennek terveit és költségvetését a mi részünkről egy háromtagú bizottság fogja megállapítani.

A Simonkai Lajos nevét viselő tudományos célú botanikai alapítvány összege jelenleg 594 K 51 fillért tesz. Ebből 507 K 80 fillér be van már fizetve és 42 K 71 fillér a tőkésített kamat. A takarékpénztárban tehát ez idő szerint 550 K 51 fillér van.

Sajnálattal kell jelentenem, hogy szakosztályunk új szabályzata még mindig nem nyert elintézését. Úgy, hogy továbbra is elavult szabályzataink keretei között kellene mozognunk, ha annak több pontja a fejlődés kényszere következtében hatályát nem veszítette volna.

Köszönettel tartozunk Mágocsy-Dietz Sándor másodelnök úrnak, mint a tud. egyetemi növényteni intézet igazgatójának, amiért ez évben is átengedte tantermét üléseink czéljára.

Köszönettel tartozunk a Társulat tisztikarának és választmányának, amiért jóindulattal és előzékenységgel voltak irányunkban.

És mivel ez az ülés a hároméves ciklus utolsó ülése, engedjék meg, hogy lelépésem pillanatában magam is mély köszönetemet fejezzem ki úgy a szakosztály igen tisztelt vezetőségének, mint tagjainak azért a jóindulatú viselkedésükért, melyet irántam állandóan tanusítottak. Ennek köszönhetem, hogy az a munka, melyet jegyzői tisztemből kifolyólag öt esztendőn keresztül végeztem, nekem nem terhes munka, inkább kellemes szórakozás volt.

Dr. Moesz Gusztáv,
a növényteni szakosztály jegyzője.

7. Tuzson János előterjeszti szerkesztői évi jelentését:

Jelentés a Botanikai Közlemények 1912. évi évfolyamáról és a szakosztály vagyoni állapotáról.

A Botanikai Közlemények a múlt évben XI. évfolyamában jelent meg, 18 ív terjedelemmel, 56 szövegközötti képpel és egy táblával. A 18 ívből három esik az idegennyelvű szövegre és egy a tartalomjegyzékre.

Megjelent összesen 11 eredeti közlemény nyolcz szerzőtől, 11 irodalmi ismertetés; minden füzetben növénytani repertórium s ezenkívül személyi hírek, szakosztályi ügyek és a szokásos tagsági díj nyugtázások.

A szakosztály pénzügyi viszonyaira vonatkozólag a következő számadást mutathatom be.

Bevételek:

	K
1. Az alapítványok összege 1911. végén	1413.—
2. Felhasználható maradék 1911-ről	—.—
3. Alapítványok 1912-ben	705.—
4. Előfizetési díjak	2574.30
5. Költségmegtérítések	54.—
6. Társulati segély	<u>3500.—¹</u>
Összes bevétel	8246.30

Kiadások:

	K
1. A Társulatnak megtérítendő előleg fejében	1059.09
2. Írói tiszteletdíjak	554.38
3. Szerkesztői tiszteletdíj	200.—
4. Segédszerkesztői tiszteletdíj	200.—
5. A jegyző tiszteletdíja	200.—
6. A szolgák bére	40.—
7. A folyóirat nyomtatása és fűzése	2275.07
8. Klisék és táblák	243.42
9. Kis nyomtatványok (meghívók, czímszalagok)	100.95
10. Postaköltség	154.—
11. Kezelési és tiszteletdíjak	257.54
12. A szerkesztő apróbb kiadásai (átalány)	24.—
13. Vegyes kiadások (fuvarozás a postára, stb.)	<u>81.60</u>
Összes kiadás:	5390.05

Maradék 1913-ra	738.25
Az alapítványok összege 1912. év végén	2118.—
A szakosztály összes vagyona 1913. elején	2856.25

A számadás adataiból kivehetőleg végre sikerült minden tartozásunkkal rendbe jönni, még pedig úgy, hogy az év végén a még akkor meg nem jelent 5—6 füzetre előre kifizettünk a nyomdának 500 koronát. Ennek

¹ T. i. az 1911. évben tévedésből ki nem utalványozott 900 kor. is az 1912. évben utalványoztatott ki. (2600+900=3500).

következtében az 1912-iki évfolyam utolsó füzeté most már legfeljebb csak kisebb részlettel terheli az 1913. évet, ezzel szemben azonban 738'25 kor. felhasználható maradékunk van. Így most már meg lesz a lehetősége annak, hogy a Botanikai Közlemények elegendő érdeemes cikk beérkezése esetében ismét 22—24 iv terjedelemmel jelenhessék meg.

A jegyzői jelentésből kitűnik, hogy az átalányosok száma 520-ra emelkedett és a Társulat Titkári hivatala ki is fejezte abbéli óhajtását, hogy a Botanikai Közlemények ezentúl százzal több példányban adassék ki. Ennek megfelelően a szakosztály pénzügyi egyensúlyának megóvása céljából kívánatos, hogy a szakosztály az 1913. évre 520 átalányos után „átalányos különbözet” czimén a rendes 1700 korona segélyen kívül 1040 koronát kérjen a Társulattól.

E helyen említem meg, hogy a segédszerkesztői állás a lefolyt évben betöltetlenül maradván, a szakosztály és az intéző bizottság megbízása folytán úgy intézkedtem, hogy a segédszerkesztő teendőit Dr. Hollendorfer Ferencz és Endre Károly végezzék.

Midőn jelentésemet szíves tudomásvétel végett a t. szakosztály elé terjesztem, nem mulaszthatom el megemlíteni, hogy szakosztályunkat a Társulat választmányja és tisztikara az elmúlt évben is a leggondosabb és előzékeny intézkedéseivel támogatta, miért is azt köszönet és elismerés illeti meg.

Végül engedje meg a t. szakosztály, hogy a szerkesztői tisztet azzal a kérelemmel tegyem le kezeikbe, hogy tekintettel arra, hogy hat éven át viseltem e megtisztelő, de eléggé fáradságos tisztséget, a jövőre mást bizon meg ezzel a feladattal.

Szíves bizalmukért őszinte köszönetemet fejezve ki, kívánom, hogy a szakosztály és a „Botanikai Közlemények” mennél inkább felvirágozzék.

Dr. Tuzson János
szerkesztő.

8. M á g o c s y - D i e t z S á n d o r a szerkesztő jelentése alapján indítványozza, hogy a szakosztály a választmánytól az átalányosok után járó különbözeti összeg teljes kintalását kérje. A szakosztály ezt az indítványt elfogadja.

9. M á g o c s y - D i e t z S á n d o r bejelenti a tisztikar és az intéző bizottság lemondását, köszönetét fejezi ki a jegyző és a szerkesztő munkálkodásáért az intéző bizottság nevében és a szakosztálynak a kifejezett eddigi bizalmáért. Felkéri Klein Gyulát a korelnökség elvállalására és a választások mezejtésére.

10. Klein Gyula korelnök kiküldi Szalóky Róbert elnöklete alatt Szurák Jánost és Tomek Jánost a szavazatok beszédésére, mi czélből az ülést 10 percre felfüggeszti.

11. Klein Gyula megnyitván az ülést, felkéri Sávoly Ferencz vendéget előadása megtartására.

12. Sávoly Ferencz meteorologus, beszámolt az ampelologiai intézetben végzett peronospora-kutatásainak eredményeiről. 1910—12-ben az

ország minden vidékéről összegyűjtött peronosporaanyag összevetéséből a baj jelentkezését megelőző időjárással kiderítette, hogy Magyarországon miféle időjárási feltételekhez köti a peronospora első tavaszi megjelenését? A követett vizsgálati módszer kifejtése után előadó azt a következtetést vonta le eredményeiből, hogy pusztán az időjárás számontartásából az általa bemutatott formula segítségével nagy közelítéssel meg lehet állapítani, hogy az időjárás mikor és az ország mely vidékén éri el azt a biológiai értéket, mely a peronospora tavaszi tenyésztőt megindítani képes.

Klein Gyula megköszöni az előadást.

Schilberszky Károly ajánlatosnak tartaná a harmatviszonyok tanulmányozását és összefüggésének megállapítását is a peronosporával. Érdeklődik a prognózis technikai kivitele és az értesítések szétküldése iránt.

Sávoly Ferenc a köd és a harmat kétségtelen nagy hatását elismeri; de a harmatviszonyok pontos jelzése eddig nem volt kivihető, de ez a hiány némiképen kipótólódik a hőmérséklet leszállása révén korrigált számadatok által. A technikai kérdések most vannak megoldás alatt.

13. Klein Gyula kihirdeti a szavazás eredményét, mely szerint beadatott 34 szavazat. Elnök lett Mágocsy-Dietz Sándor 33; másodelnök lett Filarszky Nándor 26; jegyző lett Szabó Zoltán 23; szerkesztő lett Moesz Gusztáv 33 szavazattal. Az intéző bizottság tagjai lettek: Schilberszky Károly és Tuzson János.

Klein Gyula üdvözlí az új elnököt, méltatja eddigi tudományos és szakosztályi munkálkodását, meggyőződésének ad kifejezést, hogy a szakosztály vezetése jó kezekbe került és újult erővel nagy fejlődés felé tekint. Üdvözlí az új tisztviselőket és az intéző bizottságot, valamint köszönetet mond a szavazatszedő bizottságnak.

Mágocsy-Dietz Sándor közös munkálkodásra hívja fel a szakosztályt és általában a magyar botanikusokat. A botanika tudományának és a hazai flóra kikutatásának további fejlesztésében élénk, fiatal lelkesedéssel vegyen részt a szakosztály, hogy ezéljének megfelelhessen. Köszöni a bizalmat úgy a maga, mint tisztársai nevében.

14. Tuzson János ismerteti Janchen E. génuszkatalógusának második kiadását. (Lásd 16. old.).

Moesz Gusztáv ismerteti Pantocsek József „A Fertő tó kovamoszat viránya“ című munkáját, s kiemeli, hogy a Fertő tó a maga érdekes flórájával természeti kincs, a melyet meg kellene menteni a lecsapolás következményeitől. (Lásd 14. old.).

15. Mágocsy-Dietz Sándor kéri, hogy a szakosztály a Fertő tó ügyével a következő ülésen foglalkozzék.

16. Moesz Gusztáv előterjeszti az új tagok jegyzékét.

Új tagok:

1. Fischer Ernő kereskedő, Budapest.
2. Jaczó András erdőmérnök, Déva.
3. Pálinkás Gyula, a m. kir. ampelologiai intézet asszisztense.
4. Schneider József, egyetemi növénykertesi kertész.
5. Textorisz Bella postamesternő, Blatnica.

Új átalányosok:

- 1—42. Budapest székesfőváros 42 községi tanintézete.
43. Budapest IV. kegyesrendi főgimnázium.
44. Dárday Aladár gyógyszerész, Kisjenő.
45. Farkas Elek városi vill. rt. oszt. főnök, Budapest.
46. Liptószentmiklós, áll. főgimnázium.
47. Polatsek-féle könyvkereskedés, Temesvár.
48. Stampfel H. könyvkereskedés, Pozsony.
49. Temesvár, áll. főgimnáz. ifj. könyvtár.
50. Trautsch Ede magánzó, Rákosliget.
51. Zsigmondy Dezső mérnök, Budapest.

Meghalt: 1 tag és 1 átalányos. *Kilépett:* 5 átalányos.

Jegyzőkönyv a Növénytani Szakosztály márczius hó 12-én tartott 184. üléséről.

1. Mágoesy-Dietz Sándor elnök szomorodott szívvel jelenti, hogy Társulatunkra és ezzel Szakosztályunkra gyász borult; Lengyel Béla, a kir. magy. Természettudományi Társulat elnöke, a ki a Társulatunk fejlesztésében elévülhetetlen érdemeket szerzett, mint annak több ízben titkára, választmányi tagja, alelnöke és jelenleg elnöke, valamint a kémia-ásványtani szakosztályának elnöke, tegnap, márczius hó 11-én 69. életévében hirtelen elhunyt. A megrendítő, váratlan csapás a Növénytani Szakosztályra is gyászt borított, miért is indítványozza, hogy ezt jegyzőkönyvében juttassa kifejezésre.

Jelenti, hogy a botanikát még egy nagy veszteség érte. Elhunyt Ascherson Pál berlini botanikus tanár és titkos kormánytanácsos, a kit nemcsak mint legnagyobbjaink egyikét tiszteltük, hanem a ki tevékeny részt vett a magyar föld flórájának kutatásában is és állandóan meleg érdeklődéssel szemmel kísérte a magyar botanika fejlődését és szoros kapcsolatot tartott fenn a magyar botanikusokkal. Indítványozza a szakosztálynak, hogy jegyzőkönyvében is adjon kifejezést mély gyászának és őszinte részvétét hozza tudomására az elhunyt családjának és a berlini botanikusoknak, névszerint Ascherson-Sandau Mathilde-nek és Graebner Paul-nak.

A szakosztály eszerint határoz.

Jelenti, hogy Szakosztályunk buzgó tagja, dr. Bezdek József főgimnáziumi tanár megírta földköriuli tanulmányútját, melyet az 1910—11. tanévben tett. A mű „A piramisoktól a felhőkarczolókhöz“ címmel, több képpel illusztrálva megjelent. Üdvözlí a szerzőt, aki könyvében a pedagógiai tanulmányok mellett botanikus voltának is több helyen kifejezést adott és sok sikert kíván további munkálkodásához.

2. Schilberszky Károly „A növények parthenokarpiája“ czímmel tart előadást bemutatásokkal (megjelenik).

3. Kümmerle Jenő Béla „A pteridospora systematikai jelentőségéről“ czímmel adja elő vizsgálatainak eredményeit (megjelenik).

4. Augusztin Béla „Adatok a *Lavatera thuringiaca*“ levélanatómiájához“ czímű dolgozatát adja elő (megjelenik).

5. Menini E. vendég: „Pelóriás *Cymbalaria muralis* virág“ czímű dolgozatát Schweitzer József terjeszti elő (megjelenik).

6. Tuzson János „A tauri puszták flóráját“ ismerteti vetített képek kíséretében és bemutatott növényekkel (megjelenik).

7. A bemutatások során Schneider József növénykerti kertész az egyetemi növénykert jelenlegi érdekesebb növényeit mutatja be, és pedig a *Sechium edule* termését és növényét, a *Victoria regia* és a *Nymphaea amazonum* csiránövényeit, a *Brachychilus Horsfieldi* termését, a *Sauromatum pedatum*, *Ariopsis peltata*, *Milla uniflora* és *Primula Juliae* virágzását. Szabó Zoltán az elnök által a mult ülésen üdvözölt „Flora hungarica exsiccata“ czímű és a Magyar Nemzeti Múzeum Növénytani Osztálya által kiadott szárított növénygyűjtemény első kötetét mutatja be. Tuzson János a *Pinus Kotschyana* termésének nála levő példányait mutatja be.

8. A szakosztályi ügyek során jegyző jelenti, hogy új tagul jelentkezett: dr. Benkő Lajos, kir. tan. megyei főorvos Aranyosmaróth, dr. Cserey Adolf főreáliskolai tanár Budapest, dr. Istvánffi Gyula egyet. tanár és a szőlészeti kísérleti állomás és ampelológiai intézet igazgatója Budapest, Lippert Béla postatiszt Arad, Mácsay Ilona polgári iskolai tanítónő Homonna.

Ezen 5 új tagon kívül új átalányosként belépett 12, de kilépett 3 tag és 4 átalányos, töröltetett 10 tag és 7 átalányos.

A folyóiratra előfizetett: az állami polg. fiúiskola Nagykanizsán és Bäumler András Pozsonyban.

Az Intéző Bizottság részéről jelenti, hogy az ülések ezentúl $\frac{1}{2}$ óra-
kor kezdődnek, az előadások sorrendjében előny biztosítatik azon előadóknak, akik nyomtatásra kész kéziratokat nyújtanak be előadáskor. Végül jelenti, hogy a Társulat választmánya teljesítette a Szakosztály ama kérelmét, hogy az átalányosok utáni különbözeti díj teljes összegében utaltassék ki a szakosztálynak.

A tengerbiológiai állomás ügyének tárgyalására kiküldött bizottság által készített felterjesztés felolvasatott, azt a szakosztály elfogadta és megbízta az elnökséget, hogy terjessze a Társulat választmánya elé.

HÍREK.

Kitüntetés: Dr. Filarszky Nándor, a Magyar Nemzeti Múzeum növénytan osztyálynak igazgatója Budapesten, udvari tanácsossá nevezetett ki.

Habilitáció: Dr. Györfly István főrealiskolai tanár Lőcsén, a kolozsvári tudomány-egyetemen a botanika magántanárává és dr. Doby Géza, a magyaróvári vegykísérleti állomás fővegyésze, a budapesti tud. egyetemen, a növényélettani kémia magántanárává habilitáltatott.

Kinevezés: Angyal Dezső kertészeti tanintézeti igazgató Budapesten, kertészeti főfelügyelővé nevezetett ki. — Ráde Károly kertészeti tanintézeti főkertész Budapesten, a városi kertek igazgatójává választott meg. — Dr. Varga Oszkár, az országos m. kir. kémiai intézet górcsővezője Budapesten, kir. fővegyésszé nevezetett ki.

Megbízás: A földművelésügyi miniszter dr. Szabó Zoltánt, az állatorvosi főiskola magántanárát, nevezett főiskolán a növénytan előadásával bizta meg.

Meghalt: Dr. Ascherson Paul titkos tanácsos, egyet. tanár 79 éves korában Berlinben.

A szakosztály július, augusztus és szeptember kivételével minden hónap második szerdáján ülést tart.

Az üléseken bemutatandó dolgozatok czime legalább 8 *nappal* az ülést megelőzőleg, a jegyzőnek bejelentendő.

A „Botanikai Közlemények“ akadálytalan megjelenése céljából sziveskedjenek a szerzők kézírataikat teljesen kidolgozni és nyelvi szempontokból is gondosan átnézni. A korrekturákat a szerzők végzik és így közleményeikért felelősek. Kéziratok a fél ívek egyik oldalára irandók. Személynevek kettős **=====** vonallal, a növénynevek és a kiemelendő tételek egyszerű **—** vonallal huzandók alá.

A „Botanikai Közlemények“ részére sziveskedjenek a szerzők dolgozataikhoz valamely általánosan elfogadott, más nyelvű szöveget vagy kivonatot, vagy lefordítás céljából magyar nyelvű kivonatot mellékelni.

A Botanikai Közleményekben megjelenő eredeti közleményért ívenként 50 kor., ismertetésért 40 kor., az idegen nyelvű szövegért 30—40 korona írói tiszteletdíj jár. Egy ívnél nagyobb cikk után az egy íven túl terjedő részért, valamint a 150 pld.-ban, díjmentesen kiszolgáltatni szokott disszertációkért és polémiás cikkért a szerzők tiszteletdíjban nem részesülnek.

A szerzők 25 darab különnyomatot díjtalanul kapnak. Kiváratra azonban többet is, a következő ár mellett:

25 darab ívenként, címlappal . . .	4 korona — fillér.
50 „ „ „ „ . . .	6 „ — „
100 „ „ „ „ . . .	9 „ — „

Ugyanilyen feltételek mellett a szerzők a más nyelvű kivonatból is kaphatnak különnyomatokat, azonban csakis a magyar szöveggel kapcsolatban. A különnyomatok ára közvetlenül Hornyánszky Viktor könyvnyomdájának küldendő. (V., Akadémia-uteza 4. sz.)

A szakosztály tisztikara. Tiszteletbeli elnök: Klein Gyula műegyetemi tanár; elnök: Mágocsy-Dietz Sándor tudományegyetemi tanár; másodelnök: Filarszky Nándor, a Magy. Nemz. Múzeum osztályigazgatója; szerkesztő: Moesz Gusztáv, a Magy. Nemz. Múzeum igazgatóőre; jegyző: Szabó Zoltán, egyet. magántanár. Az intéző-bizottság tagjai, a tisztviselőkön kívül: Schiberszky Károly m. kir. kertészeti tanintézeti tanár. Tuzson János egyetemi magántanár.

Az alapítói, taysági, illetőleg előfizetési díj a K. M. Természet-tudományi Társulat pénztárának (Budapest, VIII. ker., Eszterházy-utca 16. szám), a szakosztályi ülésekre szóló bejelentések a szakosztály jegyzőjéhez (Szabó Zoltán, Budapest, IX., Erkel-u. 12), kéziratok a szerkesztőhöz (Moesz Gusztáv, Budapest, V., Akadémia-utca 2) küldendők.

Le bulletin „**Botanikai Közlemények**“ est la revue de la section botanique de la Société r. hongroise des Sciences naturelles. A présent il paraît dans sa 11ème année (6 fascicules par an) et contient environ 25 feuilles.

Les travaux publiés sont traduits complètement ou sont réduits en un bref résumé dans une des langues les plus importantes ou en latin et ils apparaissent dans le même fascicule.

Le prix d'abonnement par an est 8 couronnes (8.50 francs) ou on échange le bulletin avec d'autres revues botaniques. S'adresser à la rédaction du bulletin

„Botanikai Közlemények“

Budapest, VIII., Eszterházy-utca 16.

A szakemberek figyelmébe!

A Szegedi Városi Múzeum herbáriuma, melynek alapját a Feichtinger-féle gyűjtemény alkotja, jelenleg meghaladja a 10,000 példányt. A múzeum igazgatósága tudatja, hogy a gyűjtemény szakembereknek rendelkezésére áll.